

INSTITUT ZA MATEMATIKU I INFORMATIKU
PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U KRAGUJEVCU

SEMINARSKI RAD IZ PREDMETA
PREDSTAVLJANJE I TUMAČENJE PODATAKA

Eksploratorna analiza

Stopa samoubistva od 1985. do 2016. godine

Student:
Lazar Avramović 1025/2019

Profesor:
dr Marinko Timotijević

Septembar 2020.

Sadržaj

Baza podataka	2
Priprema podataka	4
Pronalaženje i rešavanje nepostojećih vrednosti	4
Selekcija atributa	5
Analiza	9
Globalni trend	9
Po godini	9
Po kontinentu	10
Po zemlji	12
Po uzrastu	17
Po uzrastu i kontinentu	19
Po polu	20
Po polu i kontinentu	21
Po polu i zemlji	22
Po prihodu po glavi stanovnika	24
Srbija i okolina	27
Po godini	27
Po polu	28
Po uzrastu	29
Mašinsko učenje	31
Kreiranje trening i testnog skupa podataka	31
Linearna regresija	31
Random Forest	33
Holtovo eksponencijalno glaćanje	33
Zaključak	37
Literatura	38

Predmet rada je upoređivanje stope samoubistva, po godini i zemlji, pod uticajem raznih socio-ekonomskih faktora.

Baza podataka

Baza podataka se sastoji od sledećih (12) atributa: country, year, sex, age group, count of suicides, population, suicide rate, country-year composite key, HDI for year, gdpforyear, gdppecapita, generation (based on age grouping average)

Učitamo podatke i ispitati njihovu strukturu.

```
data <- read.csv("data/master.csv", stringsAsFactors = F)
str(data)
```

```
## 'data.frame':    27820 obs. of  12 variables:
## $ d.žcountry      : chr  "Albania" "Albania" "Albania" "Albania" ...
## $ year            : int   1987 1987 1987 1987 1987 1987 1987 1987 1987 1987 ...
## $ sex             : chr   "male" "male" "female" "male" ...
## $ age             : chr   "15-24 years" "35-54 years" "15-24 years" "75+ years" ...
## $ suicides_no     : int    21 16 14 1 9 1 6 4 1 0 ...
## $ population      : int  312900 308000 289700 21800 274300 35600 278800 257200 137500 311000 ...
## $ suicides.100k.pop : num   6.71 5.19 4.83 4.59 3.28 2.81 2.15 1.56 0.73 0 ...
## $ country.year    : chr   "Albania1987" "Albania1987" "Albania1987" "Albania1987" ...
## $ HDI.for.year    : num    NA NA NA NA NA NA NA NA NA NA ...
## $ gdp_for_year.... : chr   "2,156,624,900" "2,156,624,900" "2,156,624,900" "2,156,624,900" ...
## $ gdp_per_capita... : int    796 796 796 796 796 796 796 796 796 796 ...
## $ generation      : chr   "Generation X" "Silent" "Generation X" "G.I. Generation" ...
```

- country - zemlja
- year - godina
- sex - pol
- age group - starosna grupa
- count of suicides - broj samoubistava za datu zemlju, date godine, za određeni pol i starosnu grupu
- population - populacija zemlje za datu godinu
- suicide rate - broj samoubistava na 100 hiljada stanovnika
- country-year - izvedeni atribut koji objedinjuje zemlju i godinu
- HDI for year - Human development index (HDI) ili na srpskom, Indeks humanog razvoja, predstavlja meru životnog veka, zdravlja, obrazovanja i životnog standarda za jednu zemlju. Na osnovu ove mere zemlje bivaju svrstane u razvijene (prvog), drugog i trećeg sveta.
- GDPforyear - Gross domestic product (GDP), Bruto domaći proizvod (BDP), je tržišni iznos svih krajnjih dobara i usluga jedne zemlje.
- GDPpercapita - Prihod po glavi stanovnika
- generation - generacija kojoj starosna grupa pripada

```
summary(data)
```

```
##   d.žcountry      year      sex      age
## Length:27820    Min.   :1985 Length:27820 Length:27820
## Class :character 1st Qu.:1995 Class :character Class :character
## Mode  :character Median :2002 Mode  :character Mode  :character
##                Mean   :2001
##                3rd Qu.:2008
##                Max.   :2016
##
## suicides_no      population      suicides.100k.pop country.year
## Min.   :    0.0 Min.   :    278 Min.   :    0.00 Length:27820
```

```
## 1st Qu.: 3.0 1st Qu.: 97498 1st Qu.: 0.92 Class :character
## Median : 25.0 Median : 430150 Median : 5.99 Mode :character
## Mean : 242.6 Mean : 1844794 Mean : 12.82
## 3rd Qu.: 131.0 3rd Qu.: 1486143 3rd Qu.: 16.62
## Max. :22338.0 Max. :43805214 Max. :224.97
##
## HDI.for.year gdp_for_year.... gdp_per_capita.... generation
## Min. :0.483 Length:27820 Min. : 251 Length:27820
## 1st Qu.:0.713 Class :character 1st Qu.: 3447 Class :character
## Median :0.779 Mode :character Median : 9372 Mode :character
## Mean :0.777 Mean : 16866
## 3rd Qu.:0.855 3rd Qu.: 24874
## Max. :0.944 Max. :126352
## NA's :19456
```

Primetimo da atribut koji treba da predstavlja zemlju ima čudan naziv. Pre nego što nastavimo dalje, promenićemo naziv atributa u onaj koji nama odgovara za rad, **country**.

```
colnames(data)[1] <- "country"
colnames(data)[10] <- "gdp_for_year"
colnames(data)[11] <- "gdp_per_capita"
data <- subset(data, select = -c(country.year))
summary(data)
```

```
## country year sex age
## Length:27820 Min. :1985 Length:27820 Length:27820
## Class :character 1st Qu.:1995 Class :character Class :character
## Mode :character Median :2002 Mode :character Mode :character
## Mean :2001
## 3rd Qu.:2008
## Max. :2016
##
## suicides_no population suicides.100k.pop HDI.for.year
## Min. : 0.0 Min. : 278 Min. : 0.00 Min. :0.483
## 1st Qu.: 3.0 1st Qu.: 97498 1st Qu.: 0.92 1st Qu.:0.713
## Median : 25.0 Median : 430150 Median : 5.99 Median :0.779
## Mean : 242.6 Mean : 1844794 Mean : 12.82 Mean :0.777
## 3rd Qu.: 131.0 3rd Qu.: 1486143 3rd Qu.: 16.62 3rd Qu.:0.855
## Max. :22338.0 Max. :43805214 Max. :224.97 Max. :0.944
## NA's :19456
##
## gdp_for_year gdp_per_capita generation
## Length:27820 Min. : 251 Length:27820
## Class :character 1st Qu.: 3447 Class :character
## Mode :character Median : 9372 Mode :character
## Mean : 16866
## 3rd Qu.: 24874
## Max. :126352
##
```

Priprema podataka

Pre analize treba pripremiti podatke, uzeti korisne i odbaciti beskorisne. To su podaci kod kojih nedostaju vrednosti ili podaci iz kojih ne dobijamo dovoljno informacija.

Pronalaženje i rešavanje nepostojećih vrednosti

```
nrow(data)
```

```
## [1] 27820
```

```
summary(data$HDI.for.year)
```

```
##      Min. 1st Qu.  Median    Mean 3rd Qu.    Max.     NA's  
##    0.483   0.713   0.779   0.777   0.855   0.944   19456
```

U pregledu podataka možemo videti da za atribut humanog razvoja (HDI) od 27820 unosa nedostaje 19456, što je 70%. U ovakvim situacijama treba se zapitati da li uopšte vredi koristiti atribut koji je toliko nepotpun, i doneti odluku. Praksa kaže da je 25-30% maksimum za broj nedostajućih vrednosti što nije ni polovina onoga što mi imamo. U realnosti, ovakav atribut bismo odbacili, ali kako je ovo istraživači rad iskoristićemo i ovaj neupotrebljivi atribut tako što ćemo popuniti sva polja koja nemaju vrednost.

Kod borbe sa nepostojećim vrednostima postoji više pristupa. Izbor kako ćemo napasti taj problem zavisi od tipa atributa (da li je kontinualna vrednost ili pak predstavlja neku klasu), onoga šta taj atribut zapravo znači i u kakvoj je relaciji sa ostalim atributima. Indeks humanog razvoja (HDI) je kontinualna vrednost, koja se menja sa godinama, što znači da su ova dva atributa povezana. Takođe, zemlje koje imaju veći GDP imaju bolju osnovu za razvoj, uviđamo da i GDP može da utiče na HDI.

Jedno od mogućih rešenja je zamena nepostojećih vrednosti prosečnom vrednošću ili medijanom HDI atributa za ceo set podataka. Ovo je uobičajeno rešenje, prvo rešenje koje se nameće, ali da li je dovoljno dobro? Na primer, HDI Albanije 1986. godine i Japana 2016. godine nije ni približno isti. Analogno, bolje rešenje je nepostojeću vrednost zameniti prosečnom vrednošću ili medijanom HDI atributa za tu godinu.

U zavisnosti od toga da li atribut ima normalnu raspodelu, koritićemo prosečnu vrednost ili medijanu. Raspodelu ćemo ispitati Šapiro-Vilk testom.

```
shapiro_sample <- data[sample(seq_len(nrow(data)), size = 5000), ]  
shapiro.test(shapiro_sample$HDI.for.year)
```

```
##  
## Shapiro-Wilk normality test  
##  
## data:  shapiro_sample$HDI.for.year  
## W = 0.97827, p-value = 3.647e-14
```

Na osnovu numeričke vrednosti testa za slučajnih 5000 elemnata zaključujemo da atribut nema normalnu raspodelu ($p\text{-value} = 6.271e-16 < 0.05$), stoga ćemo koristiti medijanu.

Sve nepostojeće vrednosti ćemo zameniti medijanom vrednosti atributa za odgovarajuću godinu.

```
years = unique(data$year)  
medians = c()  
for (year in years)  
{  
  dataForYear <- data[data$year == year, ]  
  dataForYear <- dataForYear[!is.na(dataForYear$HDI.for.year), ]  
  median <- median(dataForYear$HDI.for.year)  
  medians <- c(medians, median)
```

```

}
medians

## [1]      NA      NA      NA      NA      NA      NA 0.7400      NA      NA      NA
## [11]      NA 0.7535      NA      NA      NA      NA 0.7850      NA      NA      NA
## [21]      NA 0.8010 0.7130      NA 0.7145      NA 0.8160 0.8170 0.8180      NA
## [31] 0.7930      NA

```

Primetimo da za veliki broj godina ne postoji ni jedan unos HDI vrednosti, ne možemo izračunati medijanu, stoga ćemo ovaj atribut definitivno zanemariti.

```
data <- subset(data, select = -c(HDI.for.year))
```

Selekcija atributa

Proces izbora atributa nije toliko striktan i definisan. Analitičar pored matematičkog mora da ima, u većoj ili manjoj meri, domenskog znanja. Domensko znanje je znanje o oblasti iz koje potiču podaci koje treba analizirati. Nemoguće je imati svo znanje ovog sveta, ali pre hvatanja u koštac sa podacima, treba proširiti znanje u domenu predmeta analize. Razumevanje podataka umnogome olakšava i poboljšava analizu.

Pre analize i nakon što smo se rešili nepostojećih vrednosti, posmatraćemo set podataka i pokušaćemo da uvidimo njegove nedostatke i da ga dovedemo u što pogodnije stanje za analizu. Ovaj proces se naziva *Data wrangling*.

```

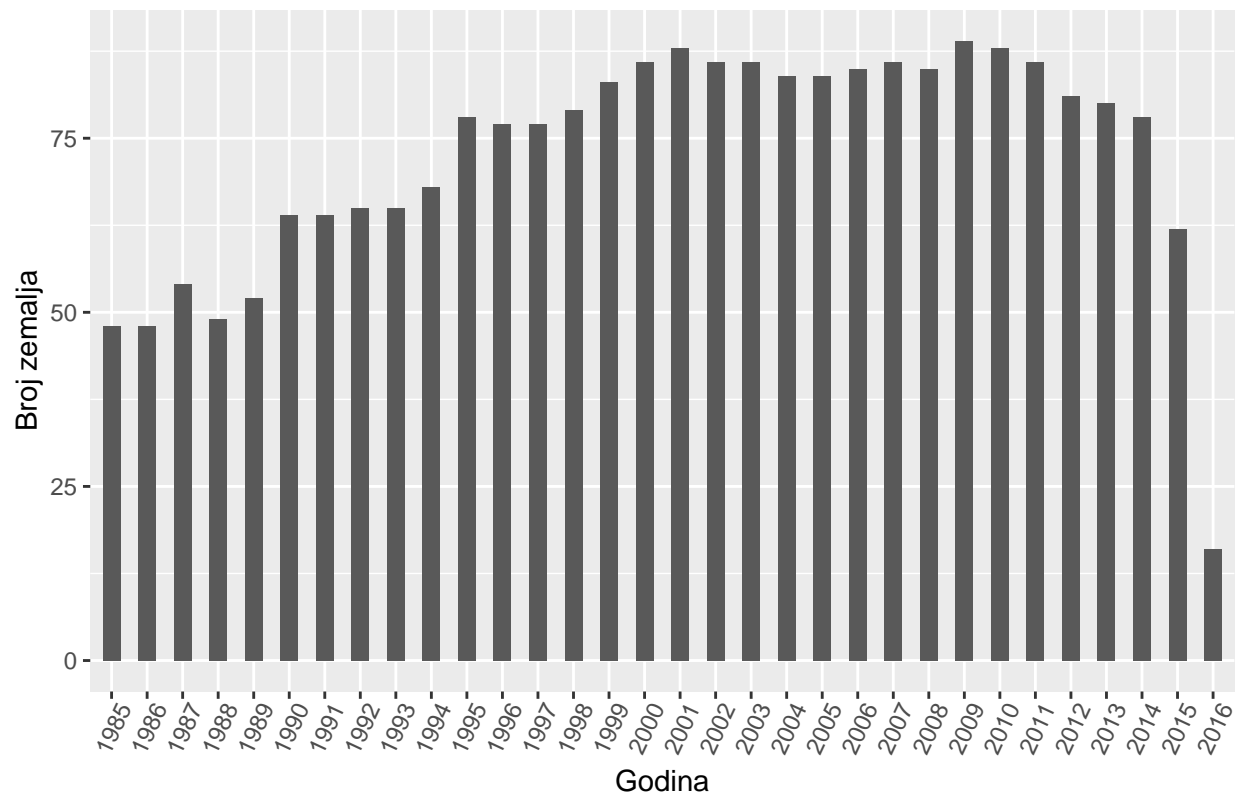
years <- sort(years)
countriesByYear = c()
for (year in years)
{
  countriesByYear <- c(countriesByYear,
                      (length(unique(data[data$year == year, ]$country))))
}

df <- data.frame(countriesByYear, years)
df$years <- factor(df$years)

cbyy <- ggplot(df, aes(years, countriesByYear))
cbyy + geom_bar(stat="identity", width = 0.5) +
  labs(title="(2) Broj zemalja po godini") +
  xlab("Godina") + ylab("Broj zemalja") +
  theme(axis.text.x = element_text(angle=65, vjust=0.6))

```

(2) Broj zemalja po godini

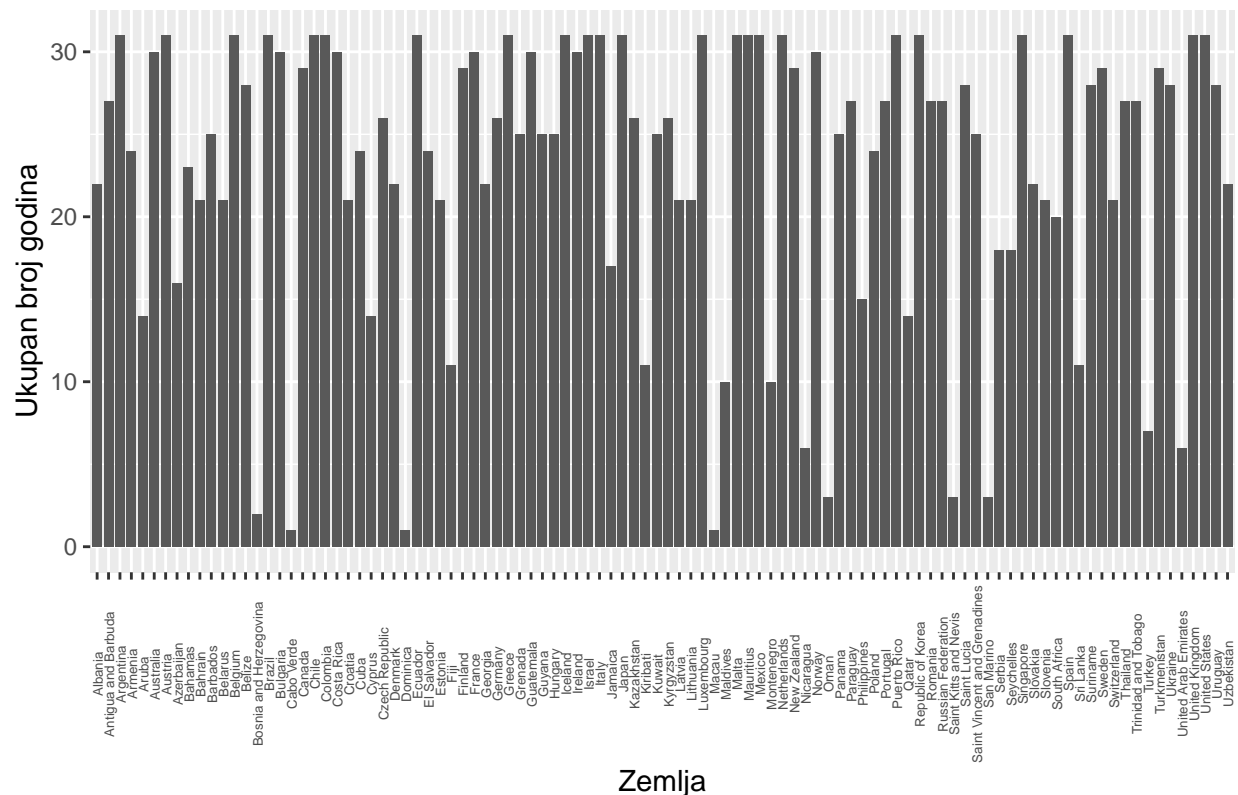
Za 2016. godinu samo 16 zemlja ima neke podatke, ovako mali broj uzoraka nam nije relevantan.

```
data <- data[data$year != 2016, ]
```

```
df <- data.frame(data$country, data$year)
df <- unique(df)
countriesTable <- table(df$data.country)
df <- as.data.frame(countriesTable)

cop <- ggplot(df)
cop + geom_bar(aes(Var1, Freq), stat="identity", width = 0.8) +
  labs(title="(3) Ukupan broj godina sa podacima po zemljama") +
  xlab("Zemlja") + ylab("Ukupan broj godina") +
  theme(axis.text.x = element_text(angle=90, vjust=0.6, size = 5))
```

(3) Ukupan broj godina sa podacima po zemljama

Za sedam zemalja imamo jako malo podataka tako da ih nećemo uzimati u obzir.

```
countries <- df[df$Freq < 4, ]
countires <- as.vector(countries$Var1)

for (c in countires) {
  data <- data[data$country != c, ]
}
```

Zanimljiva analiza bi mogla da bude stopa samoubistva na kontinentima, tako da ćemo dodati atribut *continent* koristeći *countrycode* biblioteku.

```
data$continent <- countrycode::countrycode(sourcevar = data$country,
                                             origin = "country.name", destination = "continent")
```

Kako se počeci i krajevi raličitih grupa generacija (Boomers, Millenials...) preklapaju, i ovaj atribut ćemo izbaciti iz dalje analize.

```
data <- subset(data, select = -c(generation))
```

Treba prilagoditi i tipove preostalih atributa.

```
data$age <- gsub(" years", "", data$age)
data$gdp_for_year <- gsub(",", "", data$gdp_for_year)
data$sex <- ifelse(data$sex == "male", "Male", "Female")

# faktori sa nazivom
nominal <- c('country', 'sex', 'continent')
data[nominal] <- lapply(data[nominal], function(x){factor(x)})
```



```

# brojčani faktori
data$age <- factor(data$age,
                  ordered = T,
                  levels = c("5-14", "15-24", "25-34", "35-54", "55-74", "75+"))

# pretvaranje tipa atributa u double
doubles = c('gdp_for_year', 'gdp_per_capita')
data[doubles] <- lapply(data[doubles], function(x){as.double(x)})

data <- as_tibble(data)

glimpse(data)

```

```

## Rows: 27,492
## Columns: 10
## $ country      <fct> Albania, Albania, Albania, Albania, Albania, Alba...
## $ year         <int> 1987, 1987, 1987, 1987, 1987, 1987, 1987, 1987, 1...
## $ sex          <fct> Male, Male, Female, Male, Male, Female, Female, F...
## $ age          <ord> 15-24, 35-54, 15-24, 75+, 25-34, 75+, 35-54, 25-3...
## $ suicides_no  <int> 21, 16, 14, 1, 9, 1, 6, 4, 1, 0, 0, 0, 2, 17, 1, ...
## $ population   <int> 312900, 308000, 289700, 21800, 274300, 35600, 278...
## $ suicides.100k.pop <dbl> 6.71, 5.19, 4.83, 4.59, 3.28, 2.81, 2.15, 1.56, 0...
## $ gdp_for_year  <dbl> 2156624900, 2156624900, 2156624900, 2156624900, 2...
## $ gdp_per_capita <dbl> 796, 796, 796, 796, 796, 796, 796, 796, 796, 796,...
## $ continent    <fct> Europe, Europe, Europe, Europe, Europe, Europe, E...

```

Set podataka je sada spreman za analizu.

Analiza

Globalni trend

Po godini

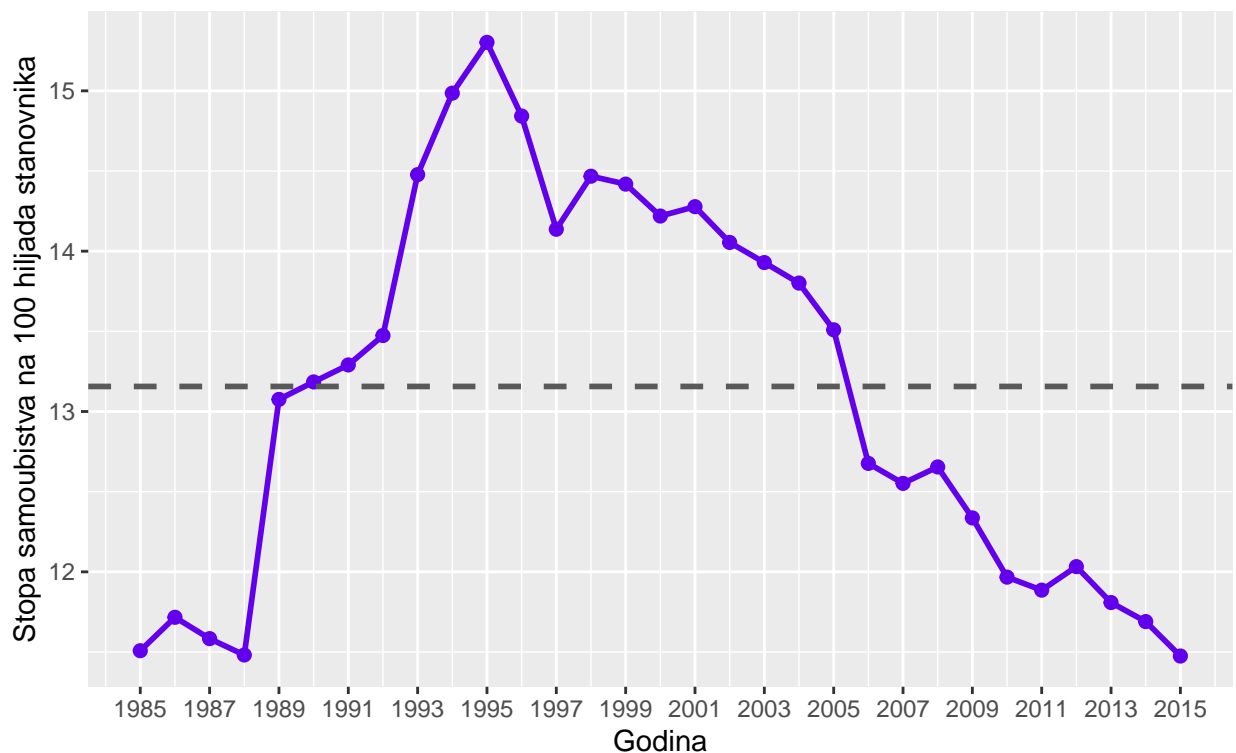
```
global_average <- (sum(as.numeric(data$suicides_no))
                    / sum(as.numeric(data$population))) * 100000

presek = data %>%
  group_by(year) %>%
  summarize(population = sum(population),
            suicides = sum(suicides_no),
            suicides_per_100k = (suicides / population) * 100000)

## `summarise()` ungrouping output (override with `.groups` argument)

presek %>%
  ggplot(aes(x = year, y = suicides_per_100k)) +
  geom_line(col = "#6200ee", size = 1) +
  geom_point(col = "#6200ee", size = 2) +
  geom_hline(yintercept = global_average, linetype = 2, color = "grey35", size = 1) +
  labs(title = "(4) Globalni trend samoubistva kroz vreme (na 100k stanovnika)",
       subtitle = "1985-2015.",
       x = "Godina",
       y = "Stopa samoubistva na 100 hiljada stanovnika") +
  scale_x_continuous(breaks = seq(1985, 2015, 2)) +
  scale_y_continuous(breaks = seq(10, 20))
```

(4) Globalni trend samoubistva kroz vreme (na 100k stanovnika)
1985–2015.


```
tail(presek)
```

```
## # A tibble: 6 x 4
##   year population suicides suicides_per_100k
##   <int>      <int>      <int>          <dbl>
## 1  2010  1994548889    238689          12.0
## 2  2011  1989236841    236437          11.9
## 3  2012  1912812088    230160          12.0
## 4  2013  1890161710    223199          11.8
## 5  2014  1904772042    222664          11.7
## 6  2015  1774657932    203640          11.5
```

Siva horizontalna linija predstavlja globalnu aritmetičku sredinu.

Analiza:

- Najveća stopa samoubistva je zabeležena 1995. godine;
- Primetimo da stopa postepeno opada od 1995. da bi 20 godina kasnije ona iznosila ~11.5, što je pad za ~25%;
- Sa grafika 2 vidimo da podataka iz osamdesetih ima manje nego podataka za kasnije godine, tako da reprezentaciju stope za te godine uzimamo sa rezervom.

Po kontinentu

```
continent <- data %>%
  group_by(continent) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                                / sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
  arrange(suicide_per_100k)

## `summarise()` ungrouping output (override with `.groups` argument)

continent_plot <- ggplot(continent, aes(x = continent,
                                          y = suicide_per_100k, fill = continent)) +
  geom_bar(stat = "identity") +
  labs(title = "(6) Globalni trend samoubistva\n po kontinentu (na 100k stanovnika)",
       x = "Kontinent",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       fill = "Continent") +
  theme(legend.position = "none", title = element_text(size = 10)) +
  scale_y_continuous(breaks = seq(0, 20, 1), minor_breaks = F)

continent_time <- data %>%
  group_by(year, continent) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                                / sum(as.numeric(population))) * 100000)

## `summarise()` regrouping output by 'year' (override with `.groups` argument)

continent_time$continent <- factor(continent_time$continent, ordered = T,
                                   levels = continent$continent)

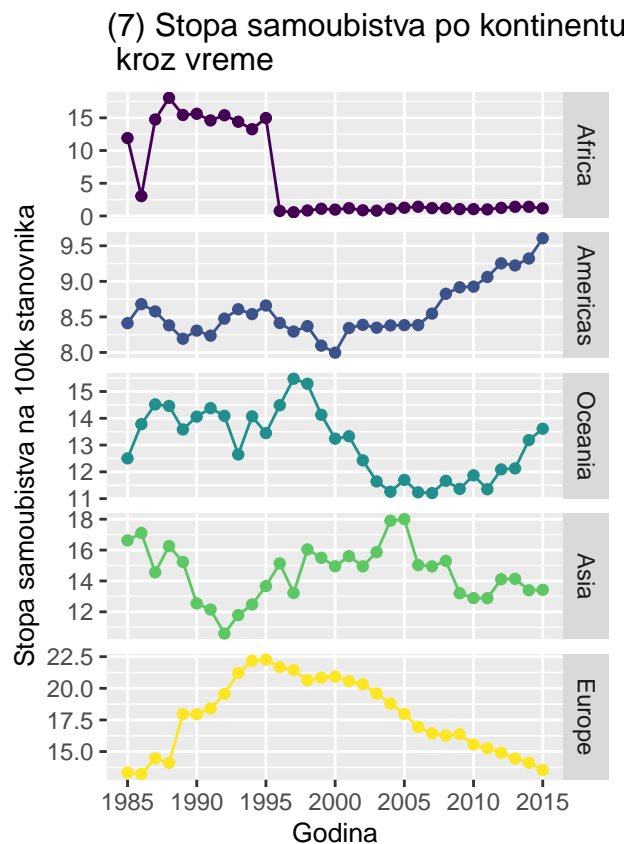
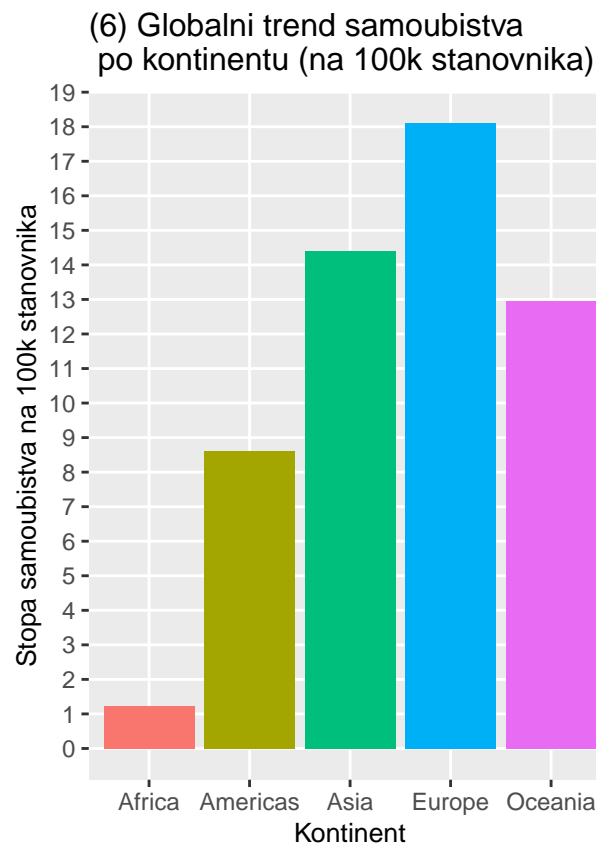
continent_time_plot <- ggplot(continent_time,
                              aes(x = year, y = suicide_per_100k,
                                   col = factor(continent))) +
```

```

facet_grid(continent ~ ., scales = "free_y") +
geom_line() +
geom_point() +
labs(title = "(7) Stopa samoubistva po kontinentu \n kroz vreme",
      x = "Godina",
      y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
      color = "Continent") +
theme(legend.position = "none", title = element_text(size = 10)) +
scale_x_continuous(breaks = seq(1985, 2015, 5), minor_breaks = F)

grid.arrange(continent_plot, continent_time_plot, ncol = 2)

```



```
tail(continent_time)
```

```

## # A tibble: 6 x 3
## # Groups:   year [2]
##   year continent suicide_per_100k
##   <int> <ord>          <dbl>
## 1  2014 Oceania          13.2
## 2  2015 Africa           1.17
## 3  2015 Americas          9.61
## 4  2015 Asia             13.4
## 5  2015 Europe            13.5
## 6  2015 Oceania          13.6

```

Analiza:

- Sa grafika koji pokazuje stopu samoubistva za Afriku čitamo da nemamo dovoljno podataka za zemlje sa tog kontinenta (samo tri zemlje su podelile podatke);

```
length(unique(data$country[data$continent == "Africa"]))
```

```
## [1] 3
```

- Evropa ima najveću stopu samoubistva ali se ona postepeno smanjivala od 1995. godine kada je dostigla svoj maksimum (kao i stopa na globalnom nivou). Do 2015. godine doživela je pad od ~40%;
- Evropa, Azija i Okeanija imaju sličnu stopu za 2015. godinu;
- Okeanija i Amerika beleže rast samoubistava, koji je u Americi izrašeniji i beleži konstantan rast s početka milenijuma.

Po zemlji

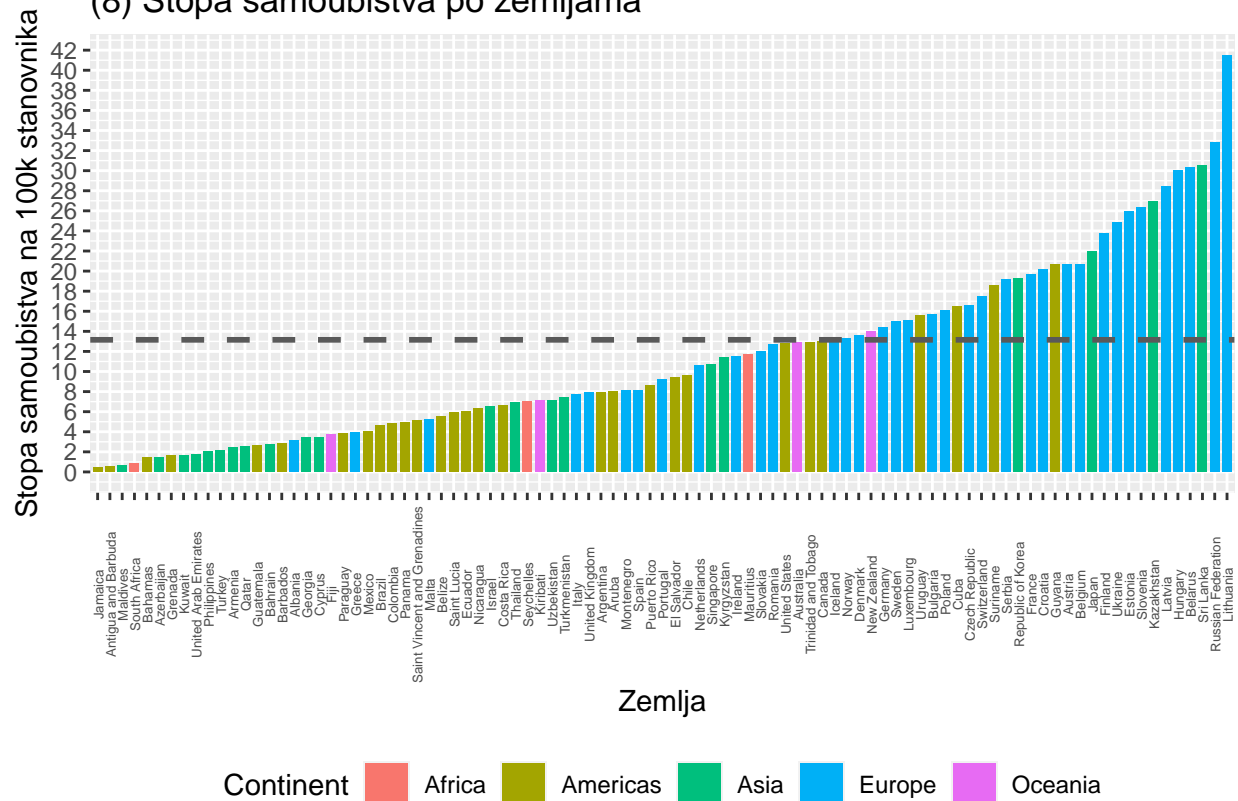
```
country <- data %>%
  group_by(country, continent) %>%
  summarize(n = n(),
            suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                               / sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
  arrange(desc(suicide_per_100k))

## `summarise()` regrouping output by 'country' (override with `.groups` argument)

country$country <- factor(country$country,
                          ordered = T,
                          levels = rev(country$country))

ggplot(country, aes(x = country, y = suicide_per_100k, fill = continent)) +
  geom_bar(stat = "identity", width = 0.8) +
  geom_hline(yintercept = global_average, linetype = 2, color = "grey35", size = 1) +
  labs(title = "(8) Stopa samoubistva po zemljama",
       x = "Zemlja",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       fill = "Continent") +
  scale_y_continuous(breaks = seq(0, 45, 2)) +
  theme(legend.position = "bottom",
        axis.text.x = element_text(angle=90, vjust=0.6, size = 5))
```

(8) Stopa samoubistva po zemljama


```
country <- data %>%
  group_by(country) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no)) / sum(as.numeric(population))) * 100000)

## `summarise()` ungrouping output (override with `.groups` argument)

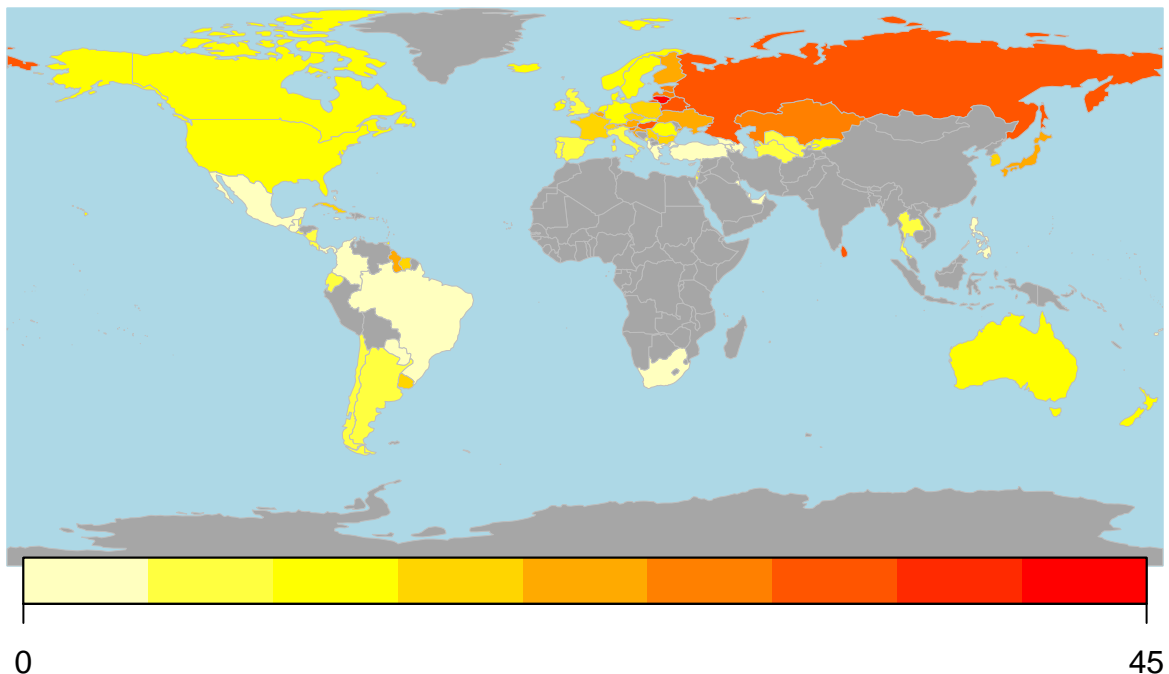
countrydata <- joinCountryData2Map(country, joinCode = "NAME", nameJoinColumn = "country")

## 92 codes from your data successfully matched countries in the map
## 1 codes from your data failed to match with a country code in the map
## 151 codes from the map weren't represented in your data

par(mar=c(0, 0, 0, 0)) # margins

mapCountryData(countrydata,
  nameColumnToPlot="suicide_per_100k",
  mapTitle="",
  colourPalette = "heat",
  oceanCol="lightblue",
  missingCountryCol="grey65",
  catMethod = "pretty")

## You asked for 7 categories, 9 were used due to pretty() classification
```


Siva horizontalna linija na grafiku 8 predstavlja globalnu aritmetičku sredinu.

Analiza:

- Litvanija ima najveću stopu samoubistva sa više od 41-og samoubistva na 100 hiljada stanovnika;
- Sa povećanjem stope samoubistva, u grafiku, dominira plava boja koja predstavlja zemlje Evrope;
- Sa mape vidimo trend da je stopa samoubistva veća u severnim i istočnim zemljama.

```
country_year <- data %>%
  group_by(country, year) %>%
  summarize(suicides = sum(suicides_no),
            population = sum(population),
            suicide_per_100k = (suicides / population) * 100000,
            gdp_per_capita = mean(gdp_per_capita))

## `summarise()` regrouping output by 'country' (override with `.groups` argument)

country_year_trends <- country_year %>%
  ungroup() %>%
  nest(-country) %>% # zemlja u jednoj koloni, ostalo u drugoj
  mutate(model = map(data, ~ lm(suicide_per_100k ~ year, data = .)),
         tidied = map(model, tidy)) %>% # za svaki element pravi linearni model
  unnest(tidied)

## Warning: All elements of `...` must be named.
## Did you want `data = c(year, suicides, population, suicide_per_100k, gdp_per_capita)`?
# zemlje čija se stopa linearno menja
country_year_sig_trends <- country_year_trends %>%
```

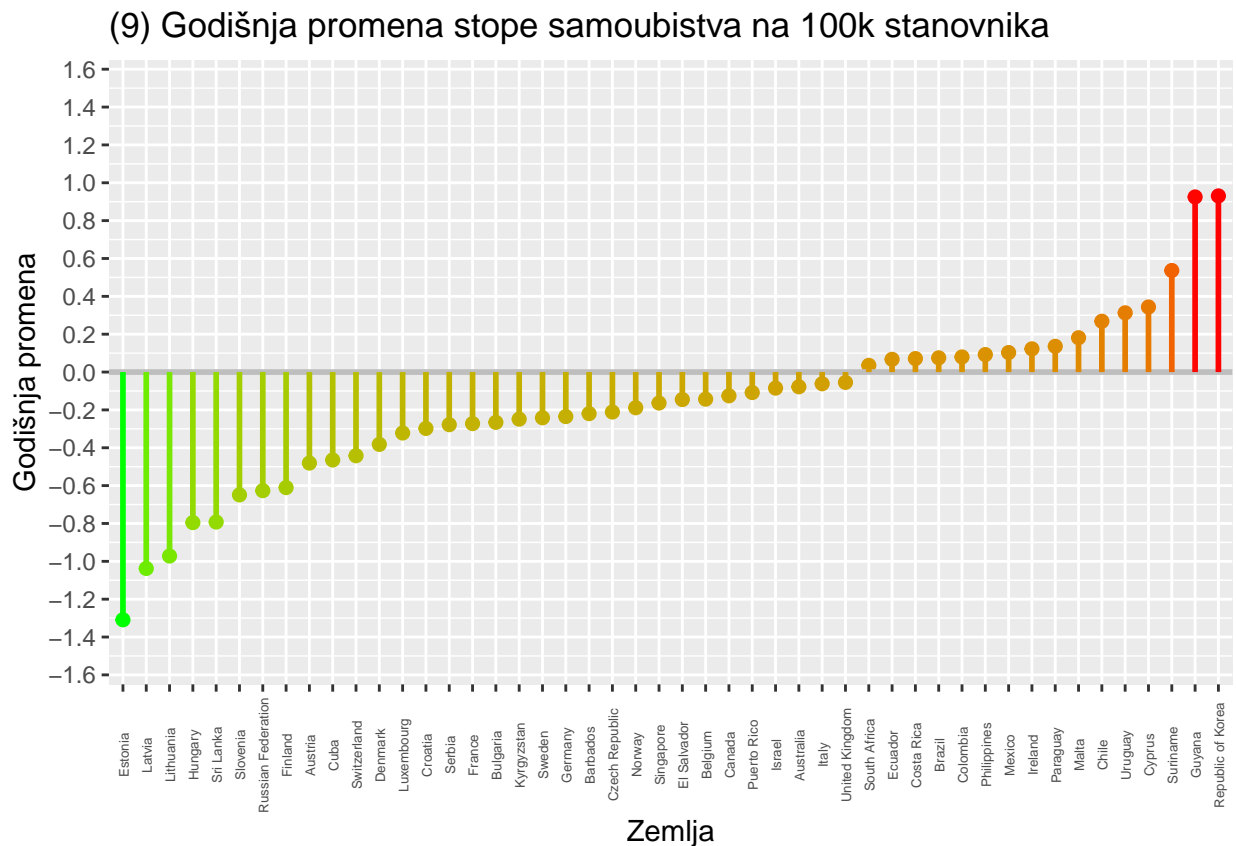
```

filter(term == "year") %>%
mutate(p.adjusted = p.adjust(p.value, method = "holm")) %>%
filter(p.adjusted < .05) %>%
arrange(estimate)

country_year_sig_trends$country <- factor(country_year_sig_trends$country,
                                           ordered = T,
                                           levels = country_year_sig_trends$country)

ggplot(country_year_sig_trends, aes(x=country, y=estimate, col = estimate)) +
  geom_point(stat='identity', size = 2) +
  geom_hline(yintercept = 0, col = "grey", size = 1) +
  scale_color_gradient(low = "green", high = "red") +
  geom_segment(aes(y = 0,
                  x = country,
                  yend = estimate,
                  xend = country), size = 1) +
  labs(title="(9) Godišnja promena stope samoubistva na 100k stanovnika",
       x = "Zemlja", y = "Godišnja promena") +
  scale_y_continuous(breaks = seq(-2, 2, 0.2), limits = c(-1.5, 1.5)) +
  theme(legend.position = "none", axis.text.x = element_text(angle=90, vjust=0.6, size = 5))

```


Analiza:

- ~50% zemlja ima linearnu promenu stope samoubistva;

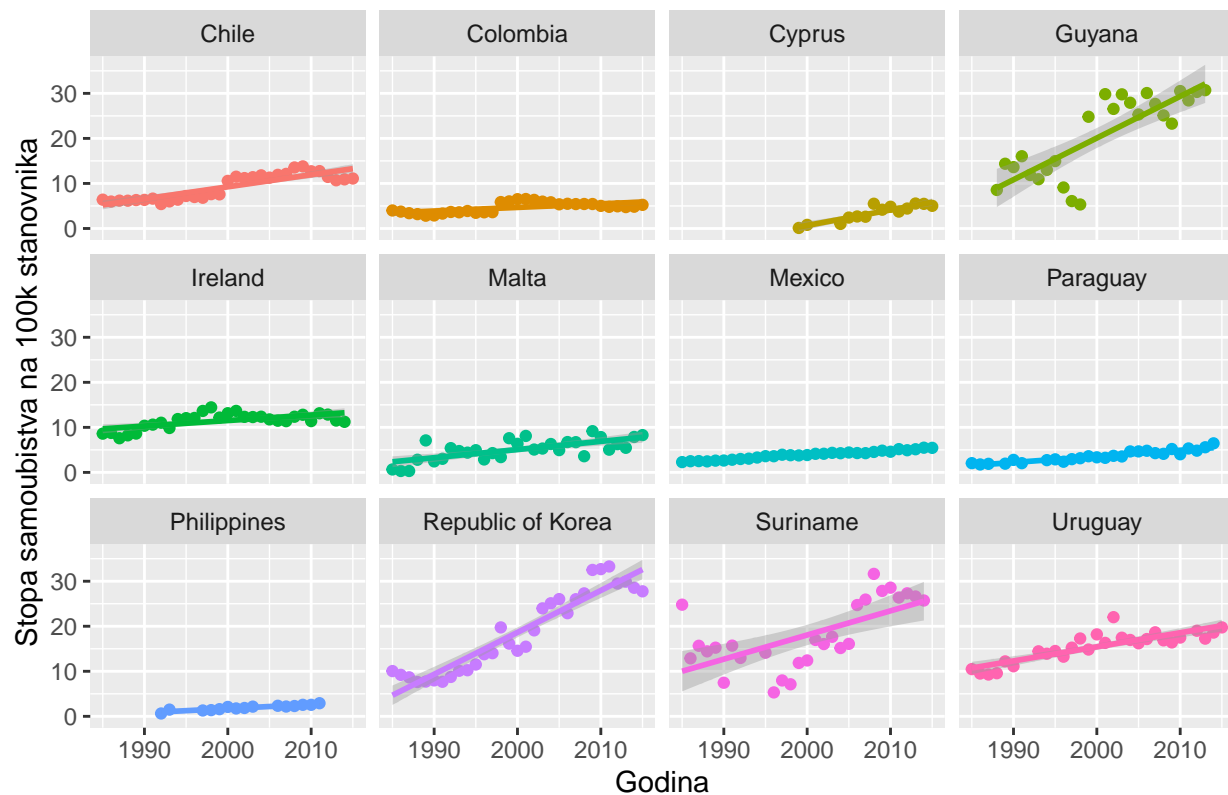
- 32 (66%) zemlje beleže pad stope.

```
top12_increasing <- tail(country_year_sig_trends$country, 12)
```

```
country_year %>%
  filter(country %in% top12_increasing) %>%
  ggplot(aes(x = year, y = suicide_per_100k, col = country)) +
  geom_point() +
  geom_smooth(method = "lm") +
  facet_wrap(~ country) +
  theme(legend.position = "none") +
  labs(title="(10) Najbrži rast stope samoubistva",
       x = "Godina",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika")
```

```
## `geom_smooth()` using formula 'y ~ x'
```

(10) Najbrži rast stope samoubistva

Prava na grafiku predstavlja regresionu pravu. Linearna regresija na grafiku pokazuje pretpostavljeno kretanje stope samoubistva.

Analiza:

- Južna Koreja i Gvajana beleže zabrinjavajuće podatke;
- Krajem devedesetih i početkom dvehiljaditih Gvajana beleži skok stope od ~350%.

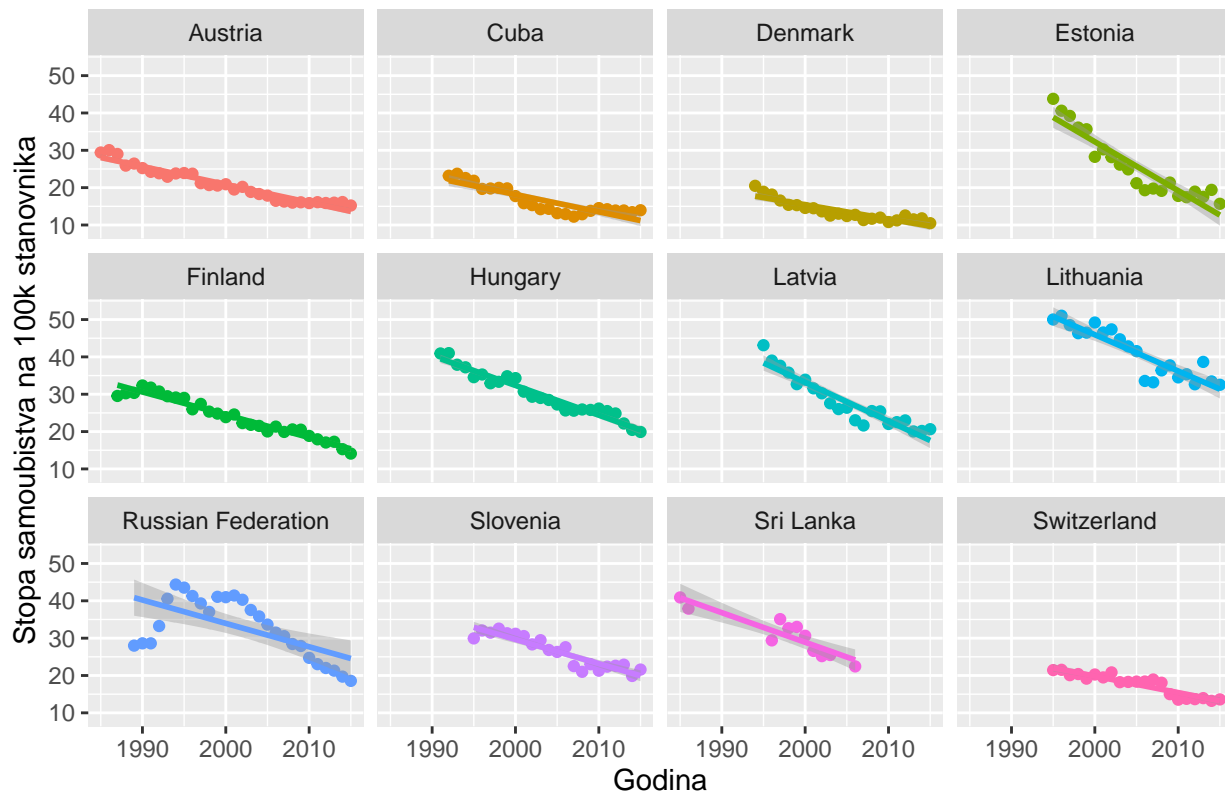
```
top12_decreasing <- head(country_year_sig_trends$country, 12)
```

```
country_year %>%
  filter(country %in% top12_decreasing) %>%
```

```
ggplot(aes(x = year, y = suicide_per_100k, col = country)) +
  geom_point() +
  geom_smooth(method = "lm") +
  facet_wrap(~ country) +
  theme(legend.position = "none") +
  labs(title="(11) Najbrži pad stope samoubistva",
       x = "Godina",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika")
```

`geom_smooth()` using formula 'y ~ x'

(11) Najbrži pad stope samoubistva

Analiza:

- Estonija beleži najpozitivnije smanjenje stope od ~64%;
- U Rusiji pad u stopi se dešava tek nakon 2002. godine.

Po uzrastu

```
age_plot <- data %>%
  group_by(age) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                               / sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
  ggplot(aes(x = age, y = suicide_per_100k, fill = age)) +
  geom_bar(stat = "identity") +
  labs(title = "(12) Stopa samoubistva po uzrastu",
       x = "Uzrast",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika") +
```

```

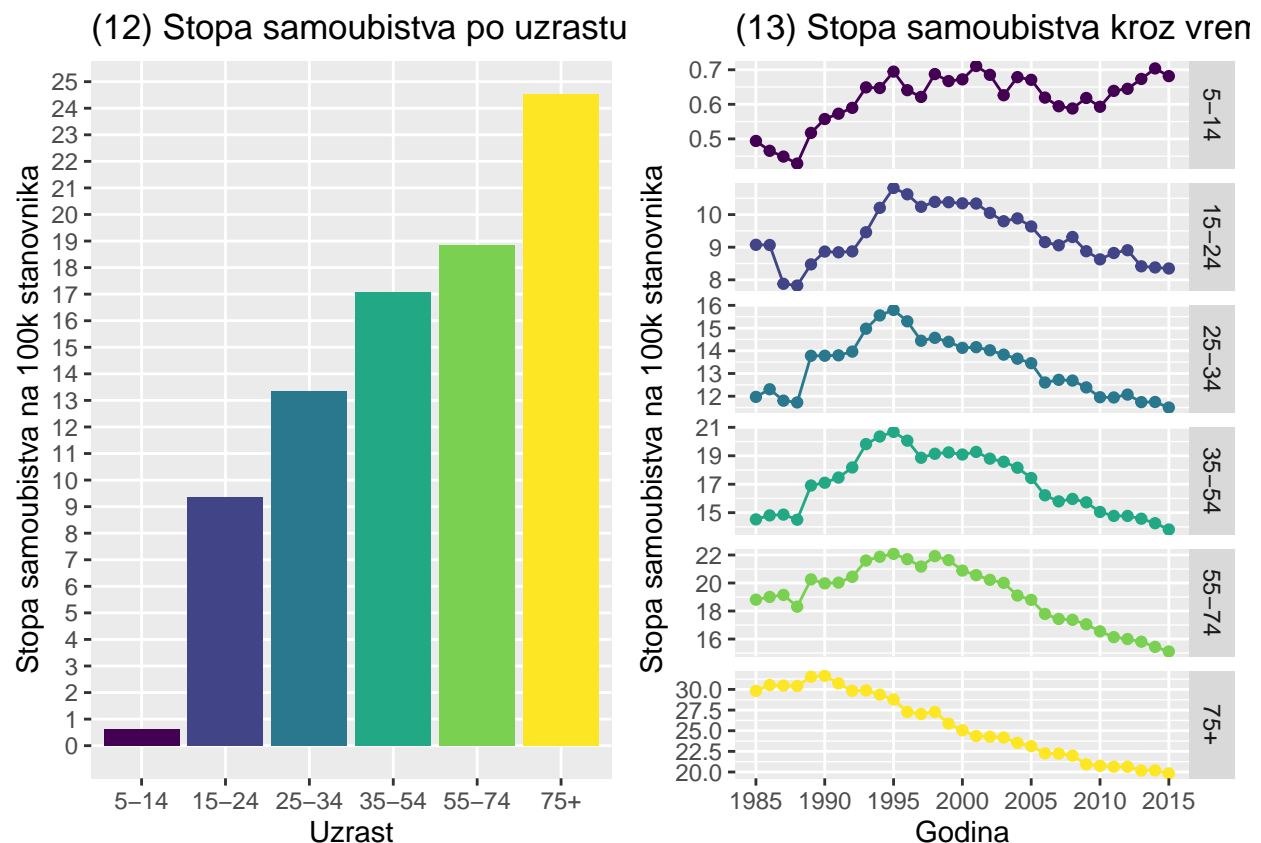
theme(legend.position = "none") +
scale_y_continuous(breaks = seq(0, 30, 1), minor_breaks = F)

## `summarise()` ungrouping output (override with `.groups` argument)

age_time_plot <- data %>%
  group_by(year, age) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                               / sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
  ggplot(aes(x = year, y = suicide_per_100k, col = age)) +
  facet_grid(age ~ ., scales = "free_y") +
  geom_line() +
  geom_point() +
  labs(title = "(13) Stopa samoubistva kroz vreme",
       x = "Godina",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       color = "Age") +
  theme(legend.position = "none") +
  scale_x_continuous(breaks = seq(1985, 2015, 5), minor_breaks = F)

## `summarise()` regrouping output by 'year' (override with `.groups` argument)
grid.arrange(age_plot, age_time_plot, ncol = 2)

```


Analiza:

- Osobe starije od 75 godina su sklonije samoubistvu;

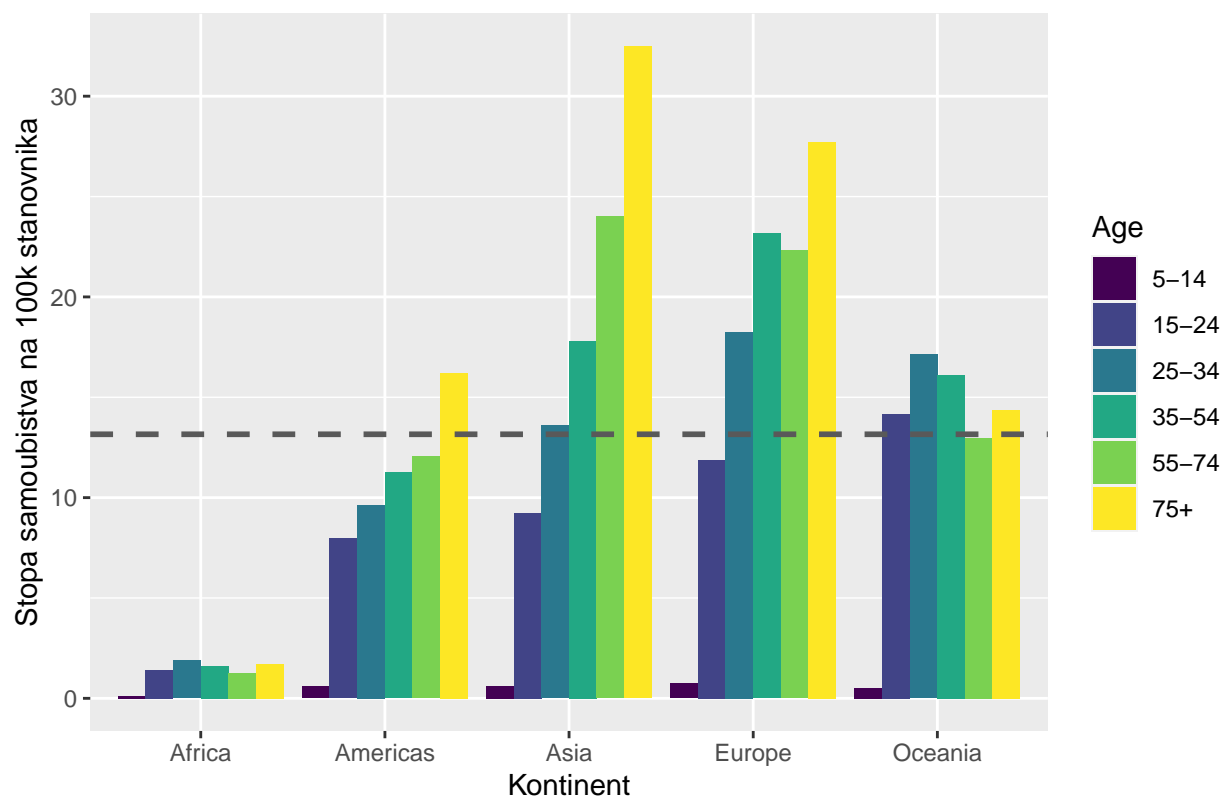
- Broj samoubistava osoba starijih od 15 godina se postepeno smanjuje od 1995. godine, što odgovara globalnom trendu;
- Broj samoubistava osoba starijih od 75 godina je bio najviši 1990. godine, da bi do 2015. godine opao za ~50%;
- Broj samoubistava osoba uzrasta od 5-14 godina se vrlo malo menjao od 1985. od 2015. godine.

Po uzrastu i kontinentu

```
data %>%
  group_by(continent, age) %>%
  summarize(n = n(),
            suicides = sum(as.numeric(suicides_no)),
            population = sum(as.numeric(population)),
            suicide_per_100k = (suicides / population) * 100000) %>%
  ggplot(aes(x = continent, y = suicide_per_100k, fill = age)) +
  geom_bar(stat = "identity", position = "dodge") +
  geom_hline(yintercept = global_average, linetype = 2, color = "grey35", size = 1) +
  labs(title = "(14) Stopa samoubistva po uzrastu i kontinentu",
       x = "Kontinent",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       fill = "Age")
```

`summarise()` regrouping output by 'continent' (override with `.groups` argument)

(14) Stopa samoubistva po uzrastu i kontinentu

Analiza:

- Za Ameriku, Aziju i Evropu stopa samoubistva se povećava sa starošću;
- Afrika i Okeanija imaju izjednačenije raspoređene stope po uzrastima. Najviša je u uzrastu od 25 do 34 godine;
- Zaključili smo da imamo malo podataka za Afričke zemlje tako da informacije koje izvučemo iz njih treba uzeti sa rezervom.

Po polu

```
sex_plot <- data %>%
  group_by(sex) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                               / sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
ggplot(aes(x = sex, y = suicide_per_100k, fill = sex)) +
  geom_bar(stat = "identity") +
  labs(title = "(15) Stopa samoubistva po polu",
       x = "Pol",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika") +
  theme(legend.position = "none") +
  scale_y_continuous(breaks = seq(0, 25), minor_breaks = F)
```

`summarise()` ungrouping output (override with `.groups` argument)

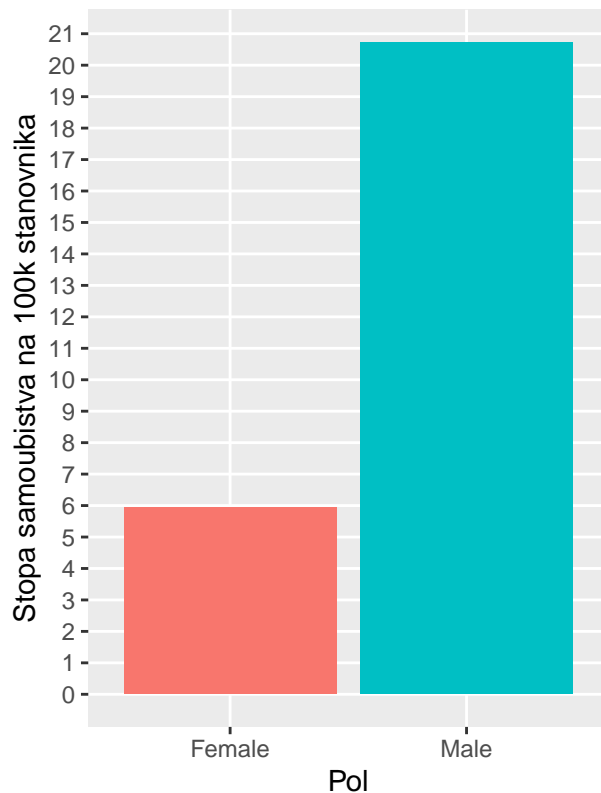
with time

```
sex_time_plot <- data %>%
  group_by(year, sex) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                               / sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
ggplot(aes(x = year, y = suicide_per_100k, col = factor(sex))) +
  facet_grid(sex ~ ., scales = "free_y") +
  geom_line() +
  geom_point() +
  labs(title = "(16) Stopa samoubistva kroz vreme",
       x = "Godina",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       color = "Sex") +
  theme(legend.position = "none") +
  scale_x_continuous(breaks = seq(1985, 2015, 5), minor_breaks = F)
```

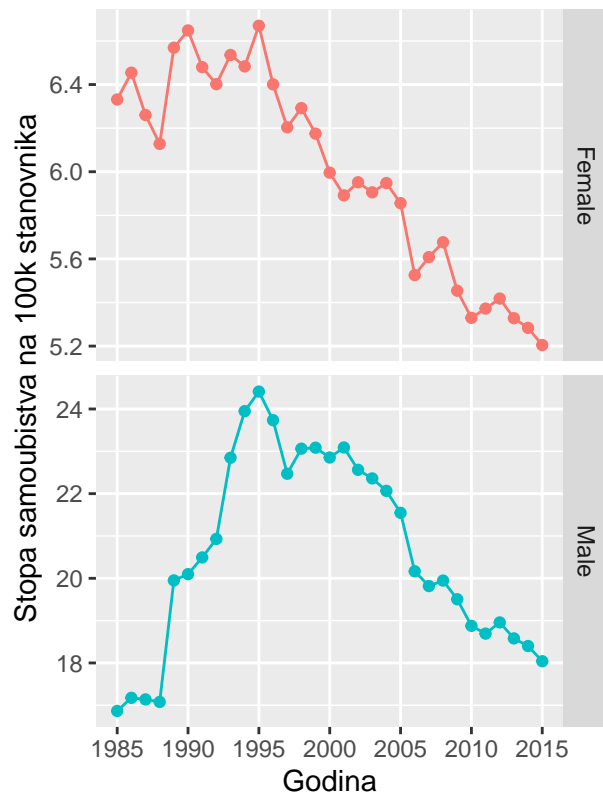
`summarise()` regrouping output by 'year' (override with `.groups` argument)

```
grid.arrange(sex_plot, sex_time_plot, ncol = 2)
```

(15) Stopa samoubistva po polu

(16) Stopa samoubistva kroz vrem

Analiza:

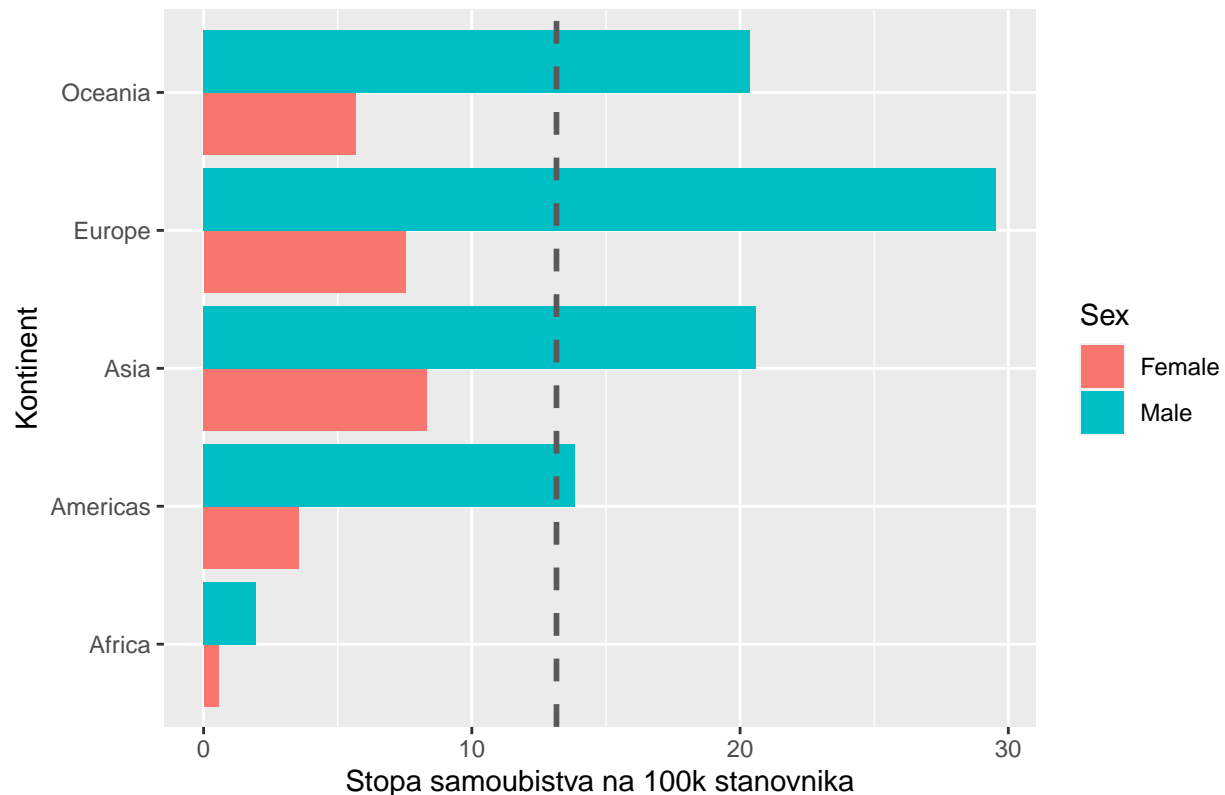
- Stopa samoubistva je ~3.5x veća kod osoba muškog pola;
- Stopa samoubistva i osoba muškog i ženskog pola bila je najviša 1995. godine i od tada opada;
- Odnos samoubistava muškaraca i žena je tokom godina ostao sličan, oko 3.5:1 na strani muškaraca.

Po polu i kontinentu

```
data %>%
  group_by(continent, sex) %>%
  summarize(n = n(),
            suicides = sum(as.numeric(suicides_no)),
            population = sum(as.numeric(population)),
            suicide_per_100k = (suicides / population) * 100000) %>%
  ggplot(aes(x = continent, y = suicide_per_100k, fill = sex)) +
  geom_bar(stat = "identity", position = "dodge") +
  geom_hline(yintercept = global_average, linetype = 2, color = "grey35", size = 1) +
  labs(title = "(17) Polna raspodela stope samoubistva po kontinentu",
       x = "Kontinent",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       fill = "Sex") +
  coord_flip()
```

```
## `summarise()` regrouping output by 'continent' (override with `.groups` argument)
```

(17) Polna raspodela stope samoubistva po kontinentu

Analiza:

- Stopa samoubistva osoba muškog pola dominira;
- Stopa samoubistava muškaraca Evrope je približno ~30 na 100 hiljada stanovnika, što je ~4x više u odnosu na žene;
- Razmera stope muškaraca i žena je najmanja u Aziji.

Po polu i zemlji

```
country_long <- data %>%
  group_by(country, continent) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no)) /
                                sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
  mutate(sex = "OVERALL")

## `summarise()` regrouping output by 'country' (override with `.groups` argument)

sex_country_long <- data %>%
  group_by(country, sex) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no)) /
                                sum(as.numeric(population))) * 100000)

## `summarise()` regrouping output by 'country', 'continent' (override with `.groups` argument)

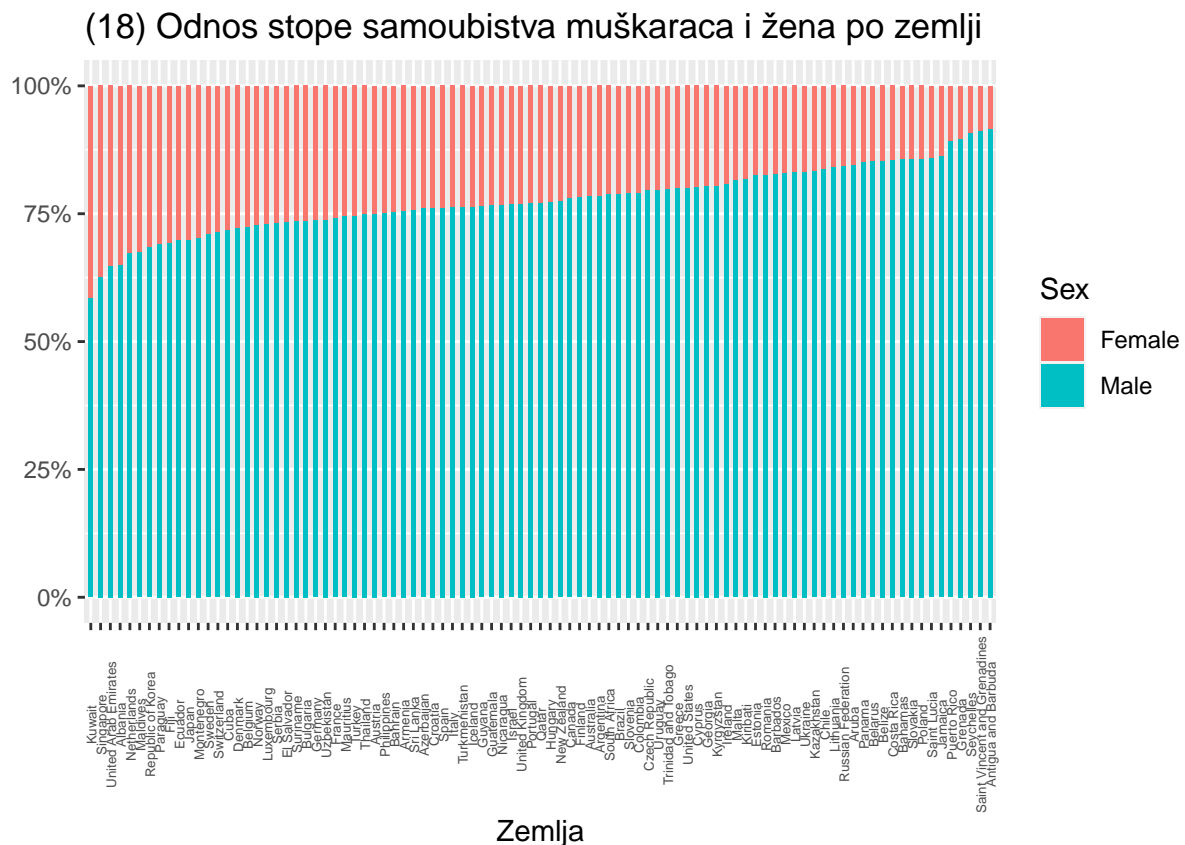
sex_country_wide <- sex_country_long %>%
  spread(sex, suicide_per_100k) %>%
  arrange(Male - Female)
```

```
sex_country_wide$country <- factor(sex_country_wide$country,
                                   ordered = T,
                                   levels = sex_country_wide$country)

country_gender_prop <- sex_country_wide %>%
  mutate(Male_Proportion = Male / (Female + Male)) %>%
  arrange(Male_Proportion)

sex_country_long$country <- factor(sex_country_long$country,
                                   ordered = T,
                                   levels = country_gender_prop$country)

ggplot(sex_country_long, aes(y = suicide_per_100k, x = country, fill = sex)) +
  geom_bar(position = "fill", stat = "identity", width = 0.5) +
  scale_y_continuous(labels = scales::percent) +
  labs(title = "(18) Odnos stope samoubistva muškaraca i žena po zemlji",
       x = "Zemlja",
       y = "",
       fill = "Sex") +
  theme(axis.text.x = element_text(angle=90, vjust=0.6, size = 5))
```


Analiza:

- Uviđamo globalni trend u samoubistvima gde dominiraju osobe muškog pola;

- Češće je da žene boluju od depresije i imaju suicidalne misli, ali je verovatnije da muškarac izvrši samoubistvo. Ovo se naziva “Polni paradoks o suicidalnom ponašanju”.

Po prihodu po glavi stanovnika

Kako se stopa samoubistva menja sa povećanjem prihoda stanovnika jedne zemlje?

Izračunaćemo Pirsonov koeficijent korelacije za prihod po glavi stanovnika i kalendarsku godinu.

```
country_year_gdp <- data %>%
  group_by(country, year) %>%
  summarize(gdp_per_capita = mean(gdp_per_capita))

## `summarise()` regrouping output by 'country' (override with `.groups` argument)

country_year_gdp_corr <- country_year_gdp %>%
  ungroup() %>%
  group_by(country) %>%
  summarize(year_gdp_correlation = cor(year, gdp_per_capita))

## `summarise()` ungrouping output (override with `.groups` argument)

mean(country_year_gdp_corr$year_gdp_correlation)

## [1] 0.8780947
```

Prosečni Pirsonov koeficijent korelacije je 0.87, iz čega sledi da je korelacija ova dva atributa izuzetno jaka. Ovo ćemo podrazumevati za sve zemlje.

Izračunaćemo za ceo vremenski interval prosečna primanja po glavi stanovnika za svaku zemlju i prikazati ih u odnosu na stopu samoubistva te zemlje tokom celog vremenskog intervala.

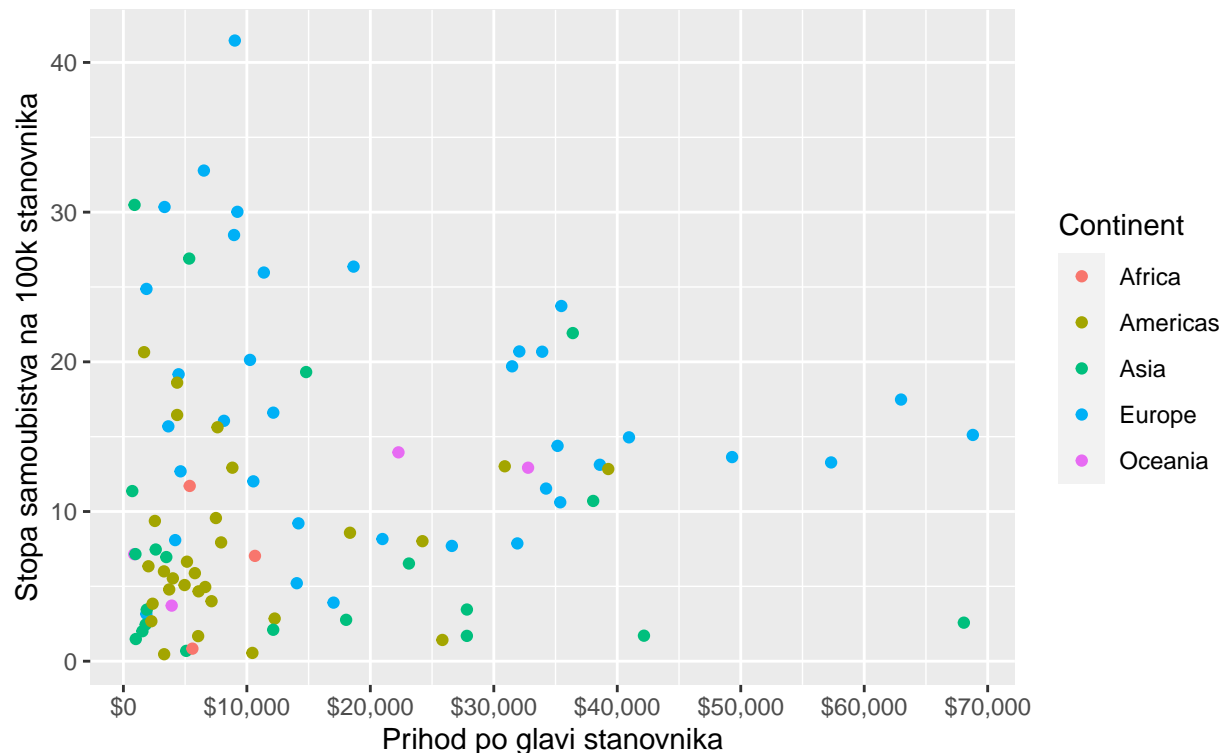
```
country_mean_gdp <- data %>%
  group_by(country, continent) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                                / sum(as.numeric(population))) * 100000,
            gdp_per_capita = mean(gdp_per_capita))

## `summarise()` regrouping output by 'country' (override with `.groups` argument)

ggplot(country_mean_gdp, aes(x = gdp_per_capita,
                             y = suicide_per_100k, col = continent)) +
  geom_point() +
  scale_x_continuous(labels=scales::dollar_format(prefix="$"),
                     breaks = seq(0, 70000, 10000)) +
  labs(title = "(19) Korelacija izmedju prihoda po glavi stanovnika i stope samoubistva",
       subtitle = "Sadrži sve zemlje",
       x = "Prihod po glavi stanovnika",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       col = "Continent")
```

(19) Korelacija izmedju prihoda po glavi stanovnika i stope samoubistva

Sadrži sve zemlje

Na grafiku možemo videti da ima ekstremnih vrednosti (tačka u gornjem levom uglu) koje mogu uticati na regresionu pravu. Izbacićemo takve vrednosti koristeći Kukovo rastojanje. Kukovo rastojanje je mera uticaja tačke na regresionu analizu.

```
model1 <- lm(suicide_per_100k ~ gdp_per_capita, data = country_mean_gdp)

gdp_suicide_no_outliers <- model1 %>%
  augment() %>%
  arrange(desc(.cooks)) %>%
  filter(.cooks < 4/nrow()) %>%
  inner_join(country_mean_gdp, by = c("suicide_per_100k", "gdp_per_capita")) %>%
  select(country, continent, gdp_per_capita, suicide_per_100k)

model2 <- lm(suicide_per_100k ~ gdp_per_capita, data = gdp_suicide_no_outliers)

summary(model2)

##
## Call:
## lm(formula = suicide_per_100k ~ gdp_per_capita, data = gdp_suicide_no_outliers)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -11.769  -5.145  -1.724   3.227  20.221
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
```

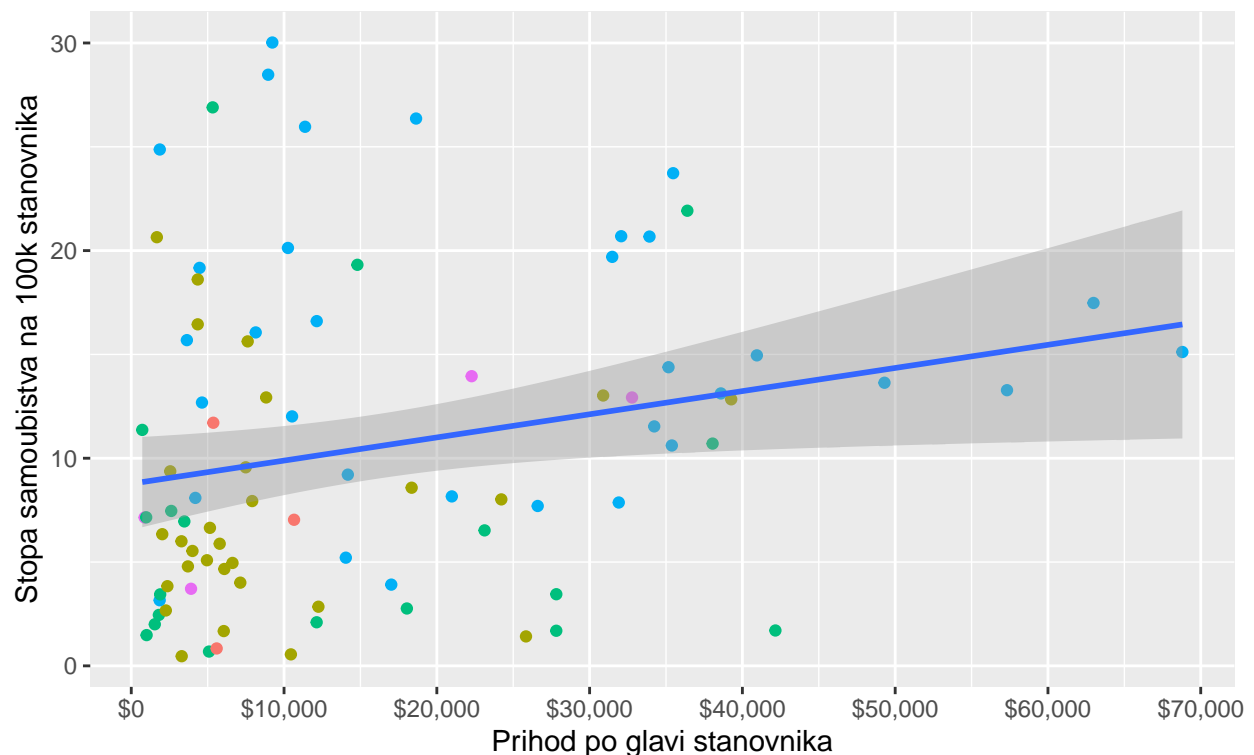
```
## (Intercept)      8.772e+00  1.119e+00  7.839 1.12e-11 ***
## gdp_per_capita  1.115e-04  5.015e-05  2.223  0.0288 *
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 7.331 on 86 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.05436,    Adjusted R-squared:  0.04337
## F-statistic: 4.944 on 1 and 86 DF,  p-value: 0.02881

ggplot(gdp_suicide_no_outliers, aes(x = gdp_per_capita, y = suicide_per_100k,
                                     col = continent)) +
  geom_point() +
  geom_smooth(method = "lm", aes(group = 1)) +
  scale_x_continuous(labels=scales::dollar_format(prefix="$"),
                     breaks = seq(0, 70000, 10000)) +
  labs(title = "(20) Korelacija izmedju prihoda po glavi stanovnika i stope samoubistva",
       subtitle = "Sadrži zemlje koje su zadovoljile Kukovo rastojanje",
       x = "Prihod po glavi stanovnika",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       col = "Continent") +
  theme(legend.position = "none")

## `geom_smooth()` using formula 'y ~ x'
```

(20) Korelacija izmedju prihoda po glavi stanovnika i stope samoubistva

Sadrži zemlje koje su zadovoljile Kukovo rastojanje

Cilj je bio ispitati da li postoji pravilo po kome se stopa samoubistva menja sa prosečnim prihodom po glavi stanovnika. P vrednost $0.02881 < 0.05$ iz čega sledi da prihod po glavi stanovnika utiče na stopu samoubistva. R-squared (govori koliko regresiona prava odgovara podacima) 0.05436 nam govori da podaci dosta odstupaju

od regresione prave. Ipak, postoji slaba veza (što se može videti na grafiku 20) između ova dva atributa. Bogatije zemlje imaju veću stopu samoubistva.

Jednačina regresione prave se čita iz *model2* regresionog modela u kodu iznad i ona glasi:

$$samoubistva = 8.772 + 0.115 * GDP$$

Srbija i okolina

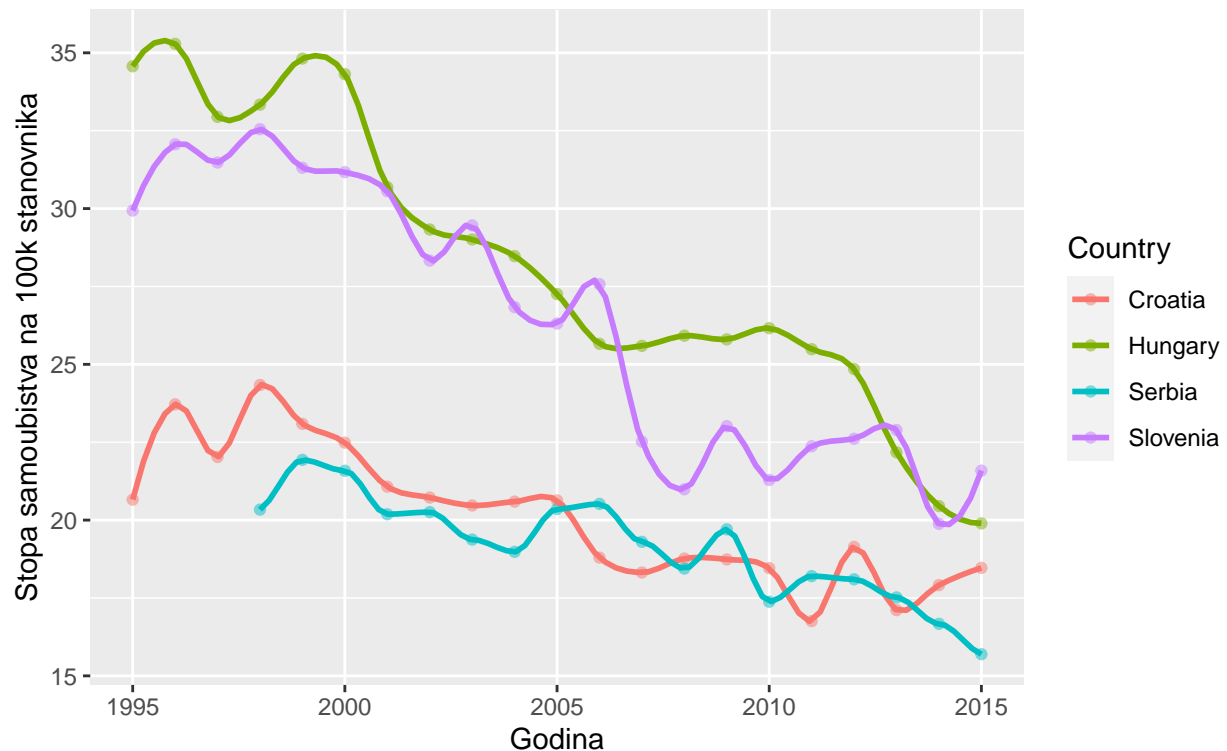
Po godini

```
data_filtered <- data %>%
  filter(country %in% c("Serbia",
                        "Croatia",
                        "Hungary",
                        "Slovenia") & year >= 1995)

data_filtered %>%
  group_by(country, year) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                               / sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
  ggplot(aes(x = year, y = suicide_per_100k, col = country)) +
  geom_point(alpha = 0.5) +
  geom_smooth(se = F, span = 0.2) +
  scale_x_continuous(breaks = seq(1995, 2015, 5), minor_breaks = F) +
  labs(title = "(21) Srbija, Hrvatska, Mađarska i Slovenija",
       subtitle = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika, 1995 - 2015",
       x = "Godina",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       col = "Country")
```

(21) Srbija, Hrvatska, Mađarska i Slovenija

Stopa samoubistva na 100k stanovnika, 1995 – 2015

Analiza:

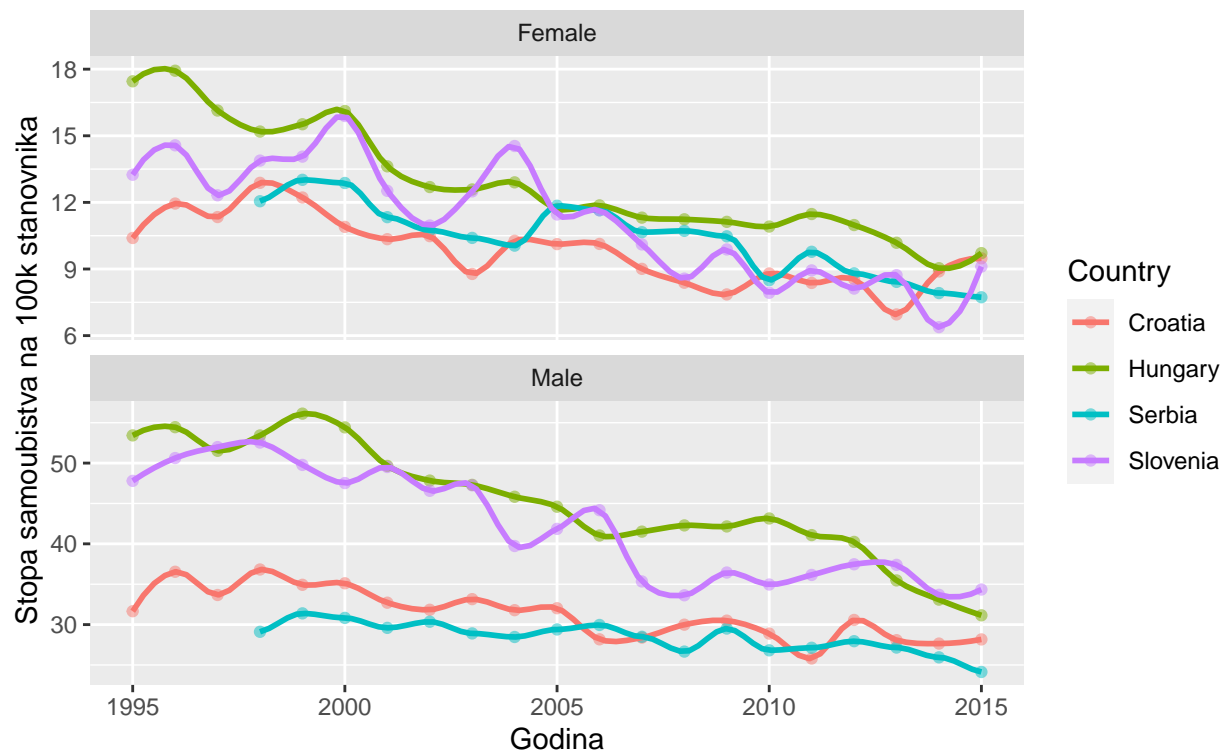
- Sve zemlje prate globalni trend pada stope samoubistva;
- Stopa samoubistva Mađarske se smanjila 40% od 1995. godine;
- Stopa samoubistva Slovenija je imala veliki pad između 2006. i 2007. godine.

Po polu

```
data_filtered %>%
  group_by(country, sex, year) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                                / sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
  ggplot(aes(x = year, y = suicide_per_100k, col = country)) +
  geom_point(alpha = 0.5) +
  geom_smooth(se = F, span = 0.2) +
  scale_x_continuous(breaks = seq(1985, 2015, 5), minor_breaks = F) +
  facet_wrap(~ sex, scales = "free_y", nrow = 2) +
  labs(title = "(22) Srbija, Hrvatska, Mađarska i Slovenija",
       subtitle = "Stopa samoubistva po polu, 1995 - 2015",
       x = "Godina",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       col = "Country")
```

(22) Srbija, Hrvatska, Mađarska i Slovenija

Stopa samoubistva po polu, 1995 – 2015

Analiza:

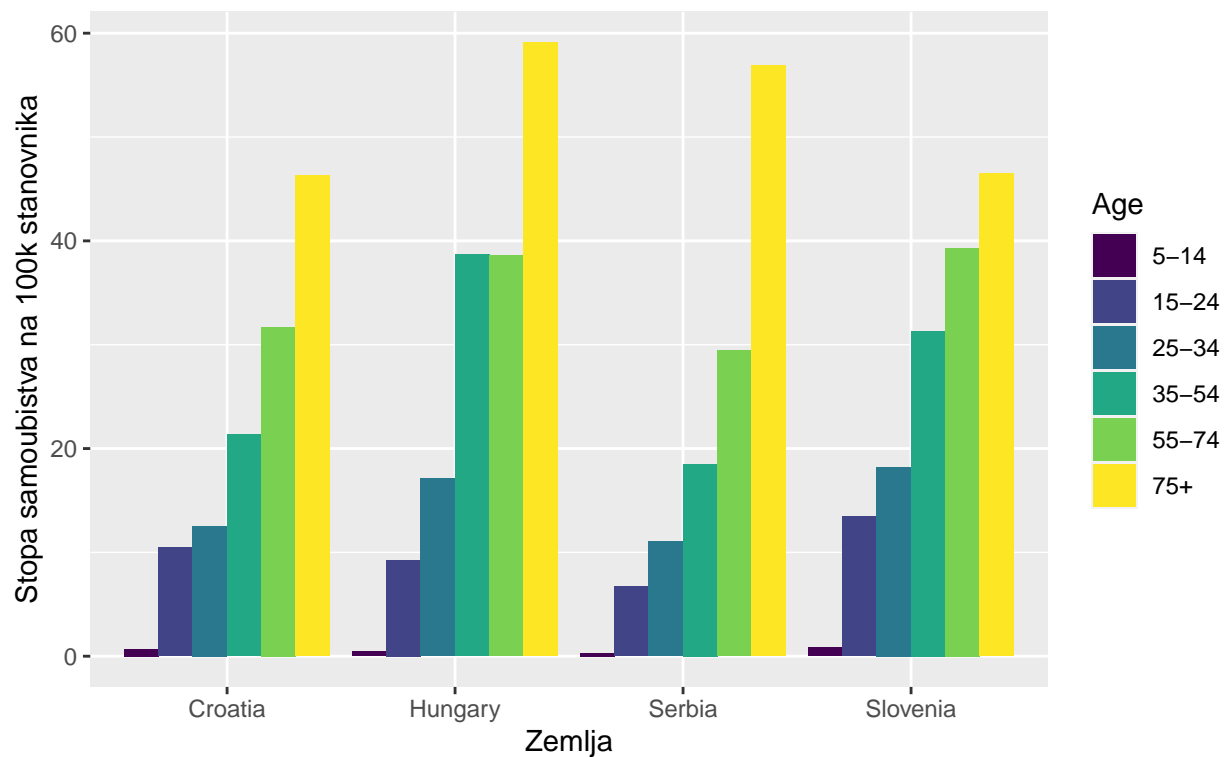
- Odnos stope samoubistva osoba muškog i ženskog pola, prati globalni trend. ~3x više muškaraca izvrši samoubistvo;
- U Sloveniji, 2004. godine je došlo do skoka samoubistava žena a pada samoubistava muškaraca.

Po uzrastu

```
data_filtered %>%
  group_by(country, age) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                                / sum(as.numeric(population))) * 100000) %>%
  ggplot(aes(x = country, y = suicide_per_100k, fill = age)) +
  geom_bar(stat = "identity", position = "dodge") +
  labs(title = "(23) Srbija, Hrvatska, Mađarska i Slovenija",
       subtitle = "Stopa samoubistva po uzrastu, 1995 - 2015",
       x = "Zemlja",
       y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika",
       fill = "Age")
```

(23) Srbija, Hrvatska, Mađarska i Slovenija

Stopa samoubistva po uzrastu, 1995 – 2015

Analiza:

- Sve zemlje imaju sličan trend;
- Kao i globalno, starije osobe su sklonije samoubistvu.

Mašinsko učenje

Primenom mašinskog učenja nad nekim podacima možemo da predvidimo njihove buduće vrednosti. Najkorinija vrednost i najpogodnija za predviđanje bila bi stopa samoubistva.

Samoubistvo može biti izazvano bilo čime. Razlog samoubistva je nepredvidim, može, a i ne mora da ima veze sa bilo kojim od atributa našeg skupa podataka, a model mašinskog učenja je onoliko dobar koliko su dobri i pogodni podaci sa kojima radi.

Kreiranje trening i testnog skupa podataka

```
library(class)
library(aod)
library(neuralnet)
library(randomForest)
library(rpart)
library(rpart.plot)

ml_ready <- data %>%
  group_by(country, year, sex) %>%
  summarize(
    sex = ifelse(sex == "Male", 1, 2),
    gdp_for_year = sum(as.numeric(gdp_for_year)),
    gdp_per_capita = mean(gdp_per_capita),
    population = sum(as.numeric(population)),
    suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
                       / sum(as.numeric(population))) * 100000)

smp_size <- floor(0.75 * nrow(ml_ready))

set.seed(123)
train_idx <- sample(seq_len(nrow(ml_ready)), size = smp_size)

train <- ml_ready[train_idx, ]
test <- ml_ready[-train_idx, ]
test_rev <- test
```

Linearna regresija

```
reg_model <- lm(suicide_per_100k ~ gdp_per_capita ,
               data = train)

summary(reg_model)

##
## Call:
## lm(formula = suicide_per_100k ~ gdp_per_capita, data = train)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -13.755  -8.499  -4.099   3.968  76.350
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
```

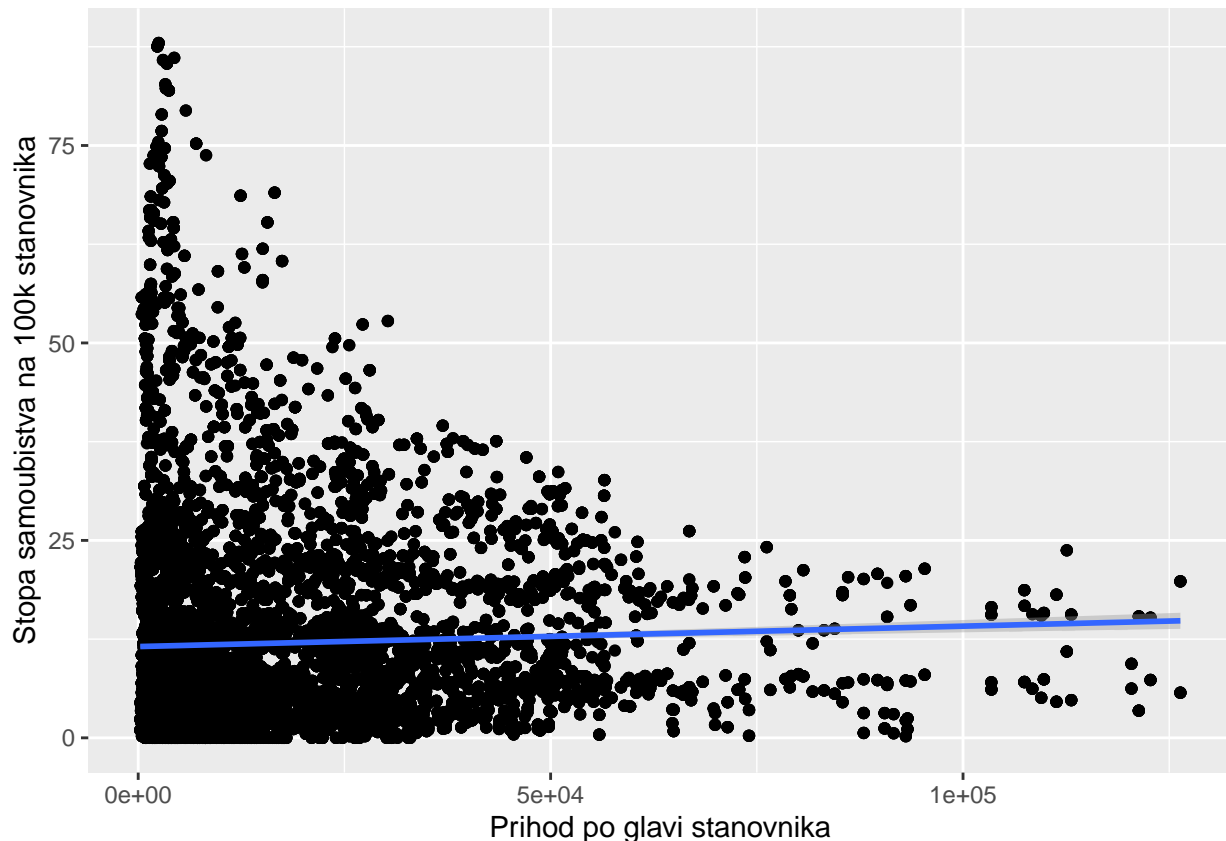


```
## (Intercept)    1.156e+01  1.184e-01  97.643 < 2e-16 ***
## gdp_per_capita 2.582e-05  4.674e-06   5.523 3.37e-08 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 12.69 on 20617 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.001477,    Adjusted R-squared:  0.001429
## F-statistic: 30.5 on 1 and 20617 DF,  p-value: 3.371e-08

ggplot(train, aes(x = gdp_per_capita, y = suicide_per_100k)) +
  geom_point() +
  geom_smooth(method="lm") +
  labs(
    x = "Prihod po glavi stanovnika",
    y = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika")

```

```
## `geom_smooth()` using formula 'y ~ x'
```



```
test_rev$suicide_per_100k_predicted_lr <- predict(reg_model, test)

tail(test_rev[, c(7,8)])

## # A tibble: 6 x 2
##   suicide_per_100k suicide_per_100k_predicted_lr
##   <dbl>          <dbl>
## 1      4.34          11.6
## 2     23.1          11.7
## 3     36.9          11.8

```

## 4	0	11.7
## 5	5.01	12.4
## 6	8.77	11.6

Iz prethodne analize smo uvideli da su prosečni prihod po glavi stanovnika i stopa samoubistva jako slabo povezani. Korišćenjem proste linearne regresije i višestruke linearne regresije još po veličini populacije ne dobijamo apsolutno ništa. Ako uzmemo da apsolutna vrednost razlike prave i modelom predviđene vrednosti bude manja od nekog praga (koji biramo) možemo da izračunamo koliko je “tačnih” stopa model predvideo. “Tačne” stope nisu stvarno tačne, sa povećanjem praga, rašće i broj pogodaka, što ne znači da je model dobar.

Zbog prirode podataka i nepredvidivosti samoubistva, linearna regresija nije dobar model.

Moraćemo da koristimo modele pogodne za modelovanje vremenskih serija.

Random Forest

```
rf <- randomForest(suicide_per_100k ~
  sex +
  gdp_per_capita +
  population +
  year,
  data = train, type = regression)
test_rev$suicide_per_100k_predicted_rf <- predict(rf, test)

tail(test_rev[, c(7,9)])
```

```
## # A tibble: 6 x 2
##   suicide_per_100k suicide_per_100k_predicted_rf
##   <dbl> <dbl>
## 1      4.34      4.91
## 2     23.1     21.7
## 3     36.9     22.5
## 4      0      1.81
## 5      5.01     16.2
## 6      8.77      6.01
```

Random Forest algoritam daje nam rezultate koji nisu upotrebljivi.

Holtovo eksponencijalno glačanje

Za aperiodične vremenske serije sa rastućim ili opadajućim trendom koristi se Holtovo eksponencijalno glačanje za kratkoročna predviđanja. Metod procenjuje vrednost i nagib određene tačke u vremenu. Glačanje je kontrolisano pomoću dva parametra. Alfa - za procenjivanje vrednosti, Beta - za procenjivanje nagiba. Vrednosti parametara su od 0 do 1 i označavaju kolika se težina daje skorijim vrednostima.

Procenićemo vrednost stope samoubistva za Srbiju u narednih 8 godina, počevši od 2015. godine.

```
library("forecast")

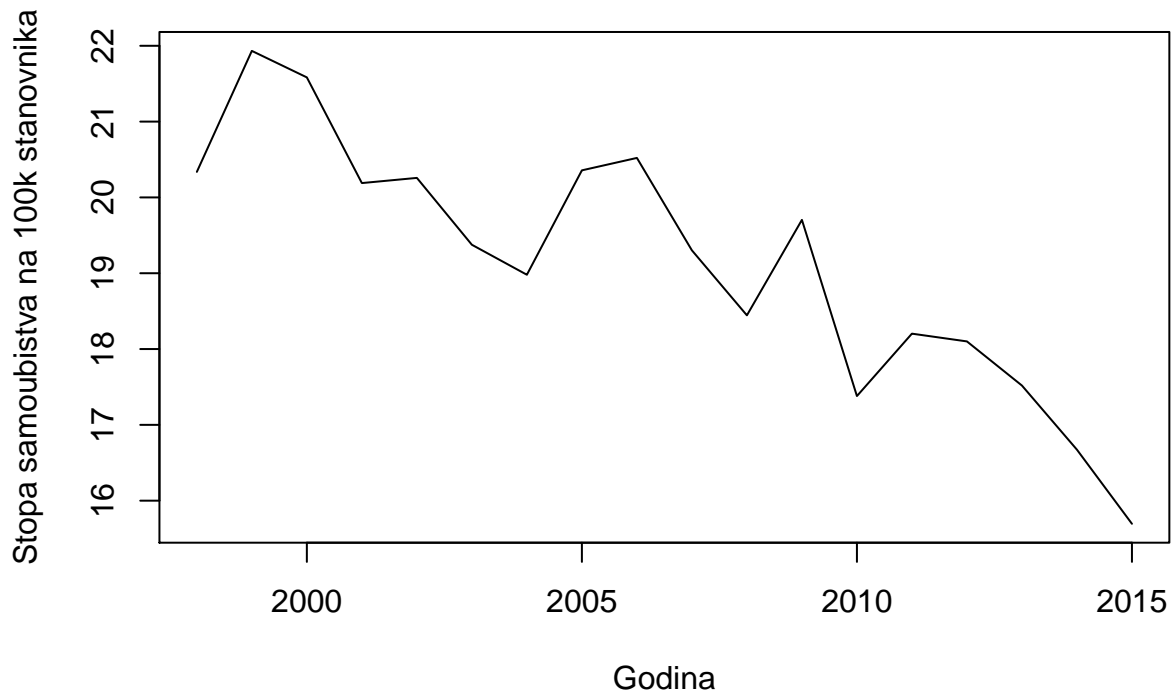
## Registered S3 method overwritten by 'quantmod':
##   method      from
##   as.zoo.data.frame zoo

data_serbia <- data %>% filter(country == "Serbia") %>%
  group_by(country, year) %>%
  summarize(suicide_per_100k = (sum(as.numeric(suicides_no))
    / sum(as.numeric(population))) * 100000)
```

```
## `summarise()` regrouping output by 'country' (override with `.groups` argument)
data_serbia <- data_serbia$suicide_per_100k

data_serbia_ts <- ts(data_serbia, start = c(1998))
plot.ts(data_serbia_ts, main = "(24) Stopa samoubistva u Srbiji",
        xlab = "Godina",
        ylab = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika")
```

(24) Stopa samoubistva u Srbiji


```
serbia_suicide_forecast <- HoltWinters(data_serbia_ts, gamma=F,
                                     l.start = data_serbia[1],
                                     b.start = data_serbia[2] - data_serbia[1])
serbia_suicide_forecast
```

```
## Holt-Winters exponential smoothing with trend and without seasonal component.
```

```
##
```

```
## Call:
```

```
## HoltWinters(x = data_serbia_ts, gamma = F, l.start = data_serbia[1],      b.start = data_serbia[2] - data_serbia[1])
```

```
##
```

```
## Smoothing parameters:
```

```
##   alpha: 0.8212844
```

```
##   beta : 0.4055597
```

```
##   gamma: FALSE
```

```
##
```

```
## Coefficients:
```

```
##           [,1]
```

```
## a 15.8026531
```

```
## b -0.6886215
```

```
plot(serbia_suicide_forecast,  
     main = "(25) Poređenje stopa samoubistva u Srbiji sa modelom",  
     xlab = "Godina",  
     ylab = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika")
```

(25) Poređenje stopa samoubistva u Srbiji sa modelom

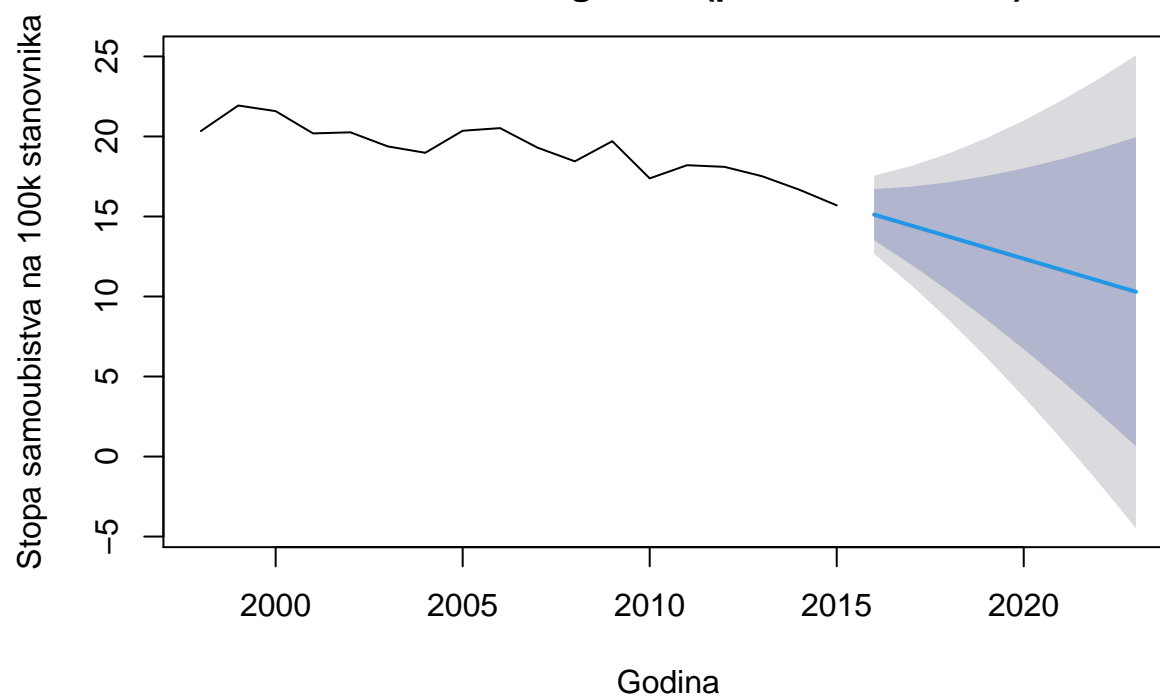


```
serbia_suicide_forecast2 <- forecast(serbia_suicide_forecast, h = 8)  
serbia_suicide_forecast2
```

```
##      Point Forecast      Lo 80      Hi 80      Lo 95      Hi 95  
## 2016      15.11403 13.5166078 16.71146 12.670983 17.55708  
## 2017      14.42541 11.9857109 16.86511 10.694212 18.15661  
## 2018      13.73679 10.3312223 17.14235  8.528424 18.94515  
## 2019      13.04817  8.5698628 17.52647  6.199192 19.89714  
## 2020      12.35955  6.7123951 18.00670  3.722974 20.99612  
## 2021      11.67092  4.7666226 18.57523  1.111706 22.23014  
## 2022      10.98230  2.7386011 19.22600 -1.625351 23.58996  
## 2023      10.29368  0.6332353 19.95413 -4.480696 25.06806
```

```
plot(serbia_suicide_forecast2,  
     main = "Predviđena stopa samoubistva \n za narednih 8 godina (počevši od 2015.)",  
     xlab = "Godina",  
     ylab = "Stopa samoubistva na 100k stanovnika")
```

Predvidena stopa samoubistva za narednih 8 godina (pocevši od 2015.)

Po grafiku generisanim modelom Holtovog eksponencijalnog glačanja, Srbija prati globalni trend smanjivanja stopa samoubistva.

Zaključak

- Stopa samoubistva se globalno smanjuje. Od zemalja koje pokazuju linearnu promenu, 2/3 beleži pad;
- U Evropi, Aziji i Americi, stopa samoubistva se povećava sa starošću, dok Afrika i Okeanija ne beleže takav trend;
- Postoji slaba veza između prosečnog primanja po glavi stanovnika i stope samoubistva;
- Stopa samoubistva osoba muškog pola je $\sim 3.5x$ veća od stope osoba ženskog pola.

Samoubistvo je nepredvidivo i dešava se iz najrazličitijih okolnosti, stoga, korišćenjem mašinskog učenja nije moguće predvideti buduće trendove.

Literatura

- https://en.wikipedia.org/wiki/Cook%27s_distance
- https://en.wikipedia.org/wiki/Gender_differences_in_suicide
- <https://www.kaggle.com/lmorgan95/r-suicide-rates-in-depth-stats-insights>
- <https://blog.minitab.com/blog/adventures-in-statistics-2/regression-analysis-how-do-i-interpret-r-squared-and-assess-the-goodness-of-fit>
- Uvod u programski jezik R, Miloš Ivanović, Tatjana Bošković
- <https://www.simplypsychology.org/p-value.html>
- <https://a-little-book-of-r-for-time-series.readthedocs.io/en/latest/src/timeseries.html#seasonally-adjusting>